

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Aleš Grochol

**Software jako právní statek
a jeho ochrana proti pirátství**

Diplomová práce

Olomouc 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Software jako právní statek a jeho ochrana proti pirátství* vypracoval samostatně a že jsem citoval všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 13. března 2013

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu diplomové práce panu *Prof. JUDr. Ivu Telcovi, CSc.* za jeho cenné podněty a připomínky. Mé díky patří též ostatním pedagogům Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, kteří svým profesionálním přístupem vytvořili kvalitní podmínky pro mé odborné vzdělávání.

OBSAH

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7

I. ČÁST: Software a duševní vlastnictví

1. Právo informačních technologií	10
1.1 Právní předpisy ve vztahu k softwaru	11
1.1.1 Vnitrostátní předpisy	11
1.1.2 Právo EU	13
1.1.3 Mezinárodní smlouvy	14
1.1.4 Mezinárodní lidskoprávní úmluvy	16
2. Vymezení pojmu „software“	16
2.1 Terminologie	16
2.2 Nejasná definice	17
3. Software jako autorské dílo	18
4. Software jako předmět občanskoprávních vztahů	20
5. Software a jeho patentovatelnost	21
6. Vznik autorského práva k softwaru	22
6.1 Individuální autor	23
6.2 Kolektiv autorů	24
7. Subjektivní autorská práva	25
7.1 Osobnostní práva autora softwaru	26
7.2 Majetková práva autora softwaru	26
7.3 Trvání právní ochrany softwaru	27
8. Shrnutí části	27

II. ČÁST: Fenomén softwarového pirátství

9. Úvod do problematiky počítačové kriminality	29
9.1 Softwarové pirátství	30
10. Počítačová kriminalita a společnost	31
11. Užívání softwarových děl	32
11.1 Oprávněné užití na základě licenční smlouvy	33
11.1.1 <i>Software dle obsahu licence</i>	34
11.2 Neoprávněné užití jako projev softwarového pirátství	36
11.2.1 <i>Subjekt pirátství</i>	38
11.3 Oprávněný uživatel rozmnoženiny počítačového programu	39
12. Shrnutí části	39

III. ČÁST: Vymáhání práv a odpovědnost

13. Vymáhání práv a odpovědnost podle práva soukromého.....	42
13.1 Odpovědnost autorskoprávní.....	43
13.2 Odpovědnost občanskoprávní	44
13.2.1 <i>Odpovědnost za škodu</i>	44
13.2.2 <i>Odpovědnost za bezdůvodné obohacení</i>	46
13.2.3 <i>Odpovědnost za zaměstnance</i>	47
13.3 Odpovědnost obchodněprávní.....	48
13.4 Procesní aspekty vedení sporu.....	48
13.4.1 <i>Kdy žalovat?</i>	50
14. Odpovědnost podle práva veřejného	51
14.1 Odpovědnost správněprávní	51
14.1.1 <i>Přestupky</i>	51
14.1.2 <i>Jiné správní delikty</i>	51
14.1.3 <i>Softwarové pirátství jako daňový únik</i>	52
14.2 Odpovědnost trestní.....	52
15. Shrnutí části	54
Závěr.....	55
Použitá literatura a jiné informační zdroje	57
Shrnutí v českém jazyce	63
Klíčová slova	63
Abstract in English	64
Key words.....	64

Seznam použitých zkratek

AutZ	Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
ES	Evropská společenství
ESD	Evropský soudní dvůr
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EU	Evropská unie
KS	Krajský soud
LZPS	Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
OZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
PZ	Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích (patentový zákon)
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
TrŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
NS	Nejvyšší soud České republiky
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví
ZPr	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Na všechny výše uvedené právní předpisy je v práci poukazováno ve znění pozdějších předpisů platných a účinných ke dni vypracování této práce.

Úvod

Svět jednadvacátého století je svět, ve kterém byly naplno překročeny hranice do virtuální reality, jakéhosi smyšleného světa, který je a přitom není. Windows, Linux, Word, AVG antivirus, Adobe Reader, Mozilla Firefox – to vše a mnoho dalšího se každý den zobrazuje na obrazovkách našich osobních počítačů s takovou samozřejmostí a všedností sobě vlastní, že mnohdy již zapomínáme či si snad vůbec neuvědomujeme, že s každým spuštěním počítačového programu probouzíme k životu dílo, za jehož vznikem stojí někdo, kdo svým duševním vnosem realizoval určitou myšlenku, jejíž podoba se nám v té chvíli před očima otevírá. Za touto snad až příliš ostentativní formulací stojí autorova snaha vymezit a jaksi filozoficky definovat něco, co každý z nás jistě důvěrně zná – počítačový program (software), který, ačkoli nemá hmotnou podobu, představuje předmět duševního vlastnictví, jenž je podobně jako věc movitá (auto, telefon, počítač) chráněn stejně účinnými právními normami.

Počítačové programy jsou předmětem nejrůznějších právních vztahů, jejichž subjekty jsou entity obchodní i neobchodní, spotřebitelé, neziskové organizace, ale i vlády či mezinárodní organizace. Značné pronikání informačních technologií snad do všech sfér lidské činnosti přináší nejen významné pozitivní výsledky, ale i společensky škodlivé jevy. Mohou a stále častěji i jsou předmětem odpovědnostních právních vztahů vyplývajících z jednání v rozporu se zákonem či s licenčním ujednáním. Značná abstraktnost a imateriální podoba softwaru zanechává v uživateli počítače zdánlivý dojem, že zkopírováním či jiným rozmnožením copyrihtem chráněného softwaru nevníká nikomu škoda, tedy že se nedopouští protiprávního jednání ve smyslu například krádeže hmotné věci, kdy jejím odejmutím zloděj vlastníka zbavuje možnosti s věcí dále nakládat. Tyto úvahy jsou však právně chybné.

Schopnost existence nezávisle na hmotné věci, univerzální reprodukovatelnost a potenciální všudypřítomnost činí předměty duševního vlastnictví z pohledu protiprávního jednání velmi zranitelnými, neboť výše uvedené atributy vytváří velmi vhodné podmínky pro jejich nelegální šíření. Pro toto protiprávní jednání se v teorii i praxi ustálil pojem pirátství. V případě počítačového programu pak konkrétně pirátství softwarové, které souhrnně označuje jakékoli jednání, které zahrnuje neoprávněné užívání či nakládání s počítačovým programem.

Otázka softwarového pirátství není však pouze otázkou právní či ekonomickou, nýbrž též otázkou sociální a především morální.

Z právního pohledu představuje nelegální počítačový program nainstalovaný na počítači protiprávní stav. Z ekonomického hlediska vzniká v důsledku tohoto protiprávního stavu oprávněnému subjektu hospodářská ztráta. Z pohledu sociálního jde o konflikt společenských skupin – těch, kdo duševní statky tvoří a poté prodávají vs. ti, kdo si je nemohou zakoupit či si je zakoupit nechtějí, neboť jsou z jejich pohledu nadměru finančně nadhodnocené, avšak i tak si nárokují právo k jejich přístupu.

Vedle normativního systému právního však paralelně existuje též systém morální, který ve stínu otázky počítačového pirátství značně strádá. Autor práce se nejednou podivil nad argumentací jistých zájmových skupin, které autorskoprávní systém ochrany děl nejen neuznávají, ba dokonce ho chtějí eliminovat a realizovat tak vizi volného přístupu ke všem dílům, a to ať již hudebním, audiovizuálním či softwarovým, bez jakéhokoliv titulu, jinými slovy usilují o autorský komunismus, prostřednictvím kterého si pro sebe a jiné chtějí zajistit konstantní umělecký parazitismus. Tento přístup vnímá autor jako velmi alarmující a zároveň ho považuje za zřejmý projev krize morálních hodnot současné společnosti.

Došlo snad již na slova prof. *Přibáně*, že *právo zůstane nakonec jediným normativním systémem, na jehož úrovni lze společnosti plně integrovat?*¹

K výběru právě této problematiky přispěl autorův zájem o právo informačních technologií jako takové a snaha o rozvoj znalostí v této oblasti pro potřeby budoucího profesního rozvoje. Ve svých úvahách autor dále zohlednil svůj celkově převažující zájem o právo soukromé, konkrétně právo obchodní a právo duševního vlastnictví.

Výše formulované úvahy byly autorovi práce notným impulsem k vypracování kvalifikační práce na téma „*Software jako právní statek a jeho ochrana proti pirátství*“, neboť počítačový program a s ním spojené pirátství reprezentuje přední fenomén 20. a 21. století, který ovlivnil legislativní tendence ve všech třech oblastech práva. Softwarový pirát totiž může být ve vztahu k poškozenému – původci softwaru soutěžitel, zároveň je třeba definovat software jako předmět duševního vlastnictví, a pochopitelně lze z příslušných skutků proti právem chráněným imateriálním statkům vyvodit i odpovědnost, a to ať již občanskoprávní, správněprávní či trestněprávní.

Cílem mé diplomové práce je především odpovědět na otázku, jaké je postavení softwaru jako předmětu duševního vlastnictví z pohledu pozitivního práva (část první), popsat

---

¹ PŘIBÁN, Jiří. Několik poznámek k sociologii práva. *Sociologický časopis*, 1992, č. 28, str. 778

a charakterizovat nejčastější projevy softwarového pirátství (část druhá) a identifikovat právní konsekvence spojené se zásahem do subjektivních práv, které se vážou k tomuto chráněnému statku (část třetí). To vše za použití metod analýzy, klasifikace a částečně též komparace.

Jako zdroj informací pro potřeby této práce posloužily především odborné tuzemské a zahraniční publikace pojednávající o předmětné problematice, platné právní předpisy České republiky a Evropské unie, judikatura, jenž je v této oblasti poměrně skromná, a mezinárodní smlouvy, které jsou součástí našeho právního řádu a kterými je ČR vázána. Autor práce dále čerpá z odborných článků v časopiseckých publikacích a článků umístěných na internetu. Celkově lze zhodnotit stav literatury v dané oblasti jako velmi neuspokojivý. Tato problematika byla na území ČR dlouhou dobu značně opomíjena a až teprve v posledních letech se této otázce začalo zaslouženě dostávat náležité pozornosti.

I. ČÁST: Software a duševní vlastnictví

Před tím, než budeme moci podrobně zmapovat problematiku počítačového programu neboli softwaru (v dalším textu užíváno promiskue, důvody viz dále) a pirátství, je třeba, abychom nejprve vymezili legální mantinely této problematiky. Jelikož je software nehmotným statkem, systematicky spadá do právní kategorie duševního vlastnictví, které lze z akademických i ryze praktických důvodů členit na dvě základní od sebe do značné míry odlišné kategorie – právo autorské a právo průmyslového vlastnictví.²

Průmyslová práva, jak sám název napovídá, se váží především k výsledkům tvůrčí technické činnosti – zcela typickým příkladem v tomto směru je vynález. Řadí se sem však i práva na označení či právo ochranných známek. Právo autorské naopak chrání především výsledky umělecké či vědecké povahy, které jsou vyjádřením jedinečné tvůrčí činnosti autora a zároveň jsou zachyceny v jakékoli objektivně vnímatelné podobě (srov. § 2 AutZ). Avšak i právo autorské může chránit předměty spíše technického charakteru. Tak tomu může být v případě zvláštního práva výrobce zvukově obrazového záznamu k jím vyrobeným nahrávkám a záznamům.

Tato kategorizace ovšem není a ani nemůže být dogmatická, neboť v některých případech nelze jasně určit, do které kategorie příslušný výtvar tvůrčí intelektuální činnosti spadá. Tak je tomu například v případě počítačového programu, který stojí kdesi na pomezí. Ačkoliv je v českém právním řádu počítačový program chráněn jako literární autorské dílo³, za určitých specifických okolností může být patentovatelný též jako technické řešení či průmyslové vzory, designy, které se naopak řadí mezi práva průmyslová.⁴

1. Právo informačních technologií

Právo informačních technologií (v literatuře též označované jako „počítačové právo“⁵) je zcela novou oblastí pozitivního práva, která je logickou reakcí na značný vědecko-technický

---

² Kategorizace a členění jsou na akademické úrovni poměrně často otázkou subjektivního pohledu, proto lze v odborné literatuře najít i jiná členění duševního vlastnictví. Například v anglické publikaci *English Private Law* je duševní vlastnictví rozděleno na práva poskytující ochranu tvůrčí duševní činnosti a práva na označení. BURROWS, Andrew. *English private law*. Oxford, New York : Oxford University Press, 2007. str. 498

³ Počítačový program, bez ohledu na formu jeho vyjádření, včetně přípravných koncepčních materiálů, je chráněn jako dílo literární (§ 65 odst. 1 AutZ).

⁴ LEŠKA, Rudolf, OSTROUCHOV, Petr. *Práva duševního vlastnictví: příručka pro Technickou univerzitu v Liberci*. Liberec: Technická univerzita, 2012. str. 10

⁵ VLČEK, Martin. *Softwarové právo pro každý den*. Praha: Grada, 1993. str. 16

rozvoj v oblasti počítačového průmyslu. Ačkoliv je právo informačních technologií nejmladším právním oborem a nemá tedy na rozdíl od práva občanského, obchodního, trestního či správního tak dalekosáhlou tradici, neboť se naplno začalo rozvíjet až na přelomu tisíciletí, představuje patrně jedno z nejdynamičtější se rozvíjejících oborů práva.

Právo informačních technologií obsahuje čtyři hlavní podoblasti, kterými jsou právo softwarové, právo internetové, právo databází a právo telekomunikační.⁶

Softwarové právo představuje soubor právních norem, které upravují právní vztahy k softwaru mezi jeho subjekty, kterými jsou především autoři (označovaní též jako programátoři), zaměstnavatelé, výrobci, prodejci, uživatelé jako koncoví zákazníci. Předmětem těchto vztahů je software jako výsledek tvůrčí duševní činnosti, obsahem pak práva a povinnosti jednotlivých subjektů právních vztahů.

Vymezení softwarového práva je reakcí na zvyšující se potřebu ochrany společenských vztahů k softwaru, nelze však hovořit o svébytném právním odvětví, a to snad i proto, že jeho normy jsou rozptýleny do množství právních předpisů.⁷

1.1 Právní předpisy ve vztahu k softwaru

České platné právo, jakožto vnitrostátní normativní systém, vytváří uspořádaný právní řád, který je hierarchicky rozdělen podle stupně právní síly jednotlivých právních předpisů. Následující systematické dělení právních předpisů vychází z kritéria jejich tvůrce – na vnitrostátní úrovni jím je Parlament složený z Poslanecké sněmovny a Senátu; na unijní úrovni Komise a legislativní tandem Rady a Evropského parlamentu; na mezinárodní úrovni jednotlivé suverénní signatářské státy.

1.1.1 Vnitrostátní předpisy

První článek *Ústavy České republiky* stanoví, že Česká republika jest svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana,⁸ a proto lze občanům⁹ ukládat povinnosti pouze na základě zákona, neboť každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.¹⁰ Toto ustanovení

---

⁶ JANSÁ, Lukáš, OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Brno: Computer Press, 2011. str. 22

⁷ VLČEK, Martin. *Softwarové právo pro každý den*. Praha: Grada, 1993. str. 18

⁸ čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky

⁹ Nejen občanům, ale i třetím osobám zdržujícím se na svrchovaném území České republiky

¹⁰ čl. 2 odst. 4 Ústavy České republiky

v souvislosti s právem autorským a právem průmyslového vlastnictví dále doplňuje článek 34 odst. 1 *Listiny základních práv a svobod* (dále též „LZPS“), který zakotvuje veřejné subjektivní právo k výsledkům tvůrčí duševní činnosti a které stanoví, že práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem. Ve smyslu obou výše citovaných ustanovení je tímto zákonem zejména *zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)*, který je nejvýznamnějším, dominujícím pramenem autorského práva a tudíž i práva softwarového (pozornost počítačovým programům je věnována především v ustanoveních § 2 odst. 2, § 30 odst. 3, § 58 odst. 7, § 65 a § 66).

Dále je nutno uvést *zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník* (dále jen „OZ“) a nově *zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník* (dále jen NOZ)¹¹, vůči kterému je autorský zákon ve vztahu speciality (*lex specialis*), jak lze gramatickým a logickým výkladem interpretačně dovodit z ustanovení § 1 odst. 3 OZ¹². Tento zákon, jak bude rozebíráno v části třetí této práce, je ve vztahu k softwarovému pirátství relevantní především z pohledu občanskoprávní odpovědnosti za škodu a bezdůvodné obohacení.

Z pohledu právní odpovědnosti za jednání v rozporu s licenčním ujednáním je neméně důležitým předpisem pochopitelně též *zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník* (dále též jako „TZ“), který ve smyslu zásady *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege* ve svých ustanoveních definuje skutkové podstaty trestných činů, jejichž objektivní stránkou je porušování autorských práv k softwaru.

Z vnitrostátních pramenů lze jako další uvést *zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník* (dále jen „ObchZ“) upravující právo nekalé soutěže či *zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách*, který poskytuje ochranu názvům softwarových produktů.

Mezi prameny softwarového práva se dále řadí i některé zákony, jejichž vztah k této právní oblasti je spíše problematický. Tak je tomu například v případě *zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích (patentový zákon)*, jehož aplikovatelnost ve vztahu k patentovatelnosti počítačových programů zůstává nejasná (viz kapitola „Software a jeho patentovatelnost“).

---

¹¹ Skutečnost, že byl přijat NOZ rekonfigurující značnou část soukromého práva, zohlednil i autor práce. Protože však jeho účinnost byla stanovena na 1. 1. 2014 a nelze vyloučit odložení účinnosti, vychází tato práce primárně ze zákoníku recentního.

¹² § 1 odst. 3 OZ: Právní vztahy vznikající z výsledků duševní tvořivé činnosti upravují zvláštní zákony.

1.1.2 Právo EU

Právo Evropské unie ovlivnilo legislativní vývoj v České republice dlouho před tím, než do ní naše země 1. 5. 2004 vstoupila. Na základě asociační *dohody o přidružení* z roku 1993¹³ uzavřené mezi Evropskými společenstvími (ES) a jejich členskými státy na straně jedné a ČR na straně druhé bylo nutné sblížit legislativní předpisy České republiky s právními předpisy Společenství¹⁴ především v těchto oblastech: celní právo, firemní právo, bankovní právo, daně a vedení účtů obchodních společností, duševní vlastnictví, ochrana pracovníků na pracovišti atd.¹⁵ V této souvislosti byl přijat i výše zmiňovaný český autorský zákon, který zapracovává příslušné předpisy ES (§ 1 AutZ).

Hodnou pozornosti je *směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES*¹⁶ o *právní ochraně počítačových programů*, která nahradila stejnojmennou směrnicí Rady 91/250/EHS. Stalo se tak z důvodu nedostatečné srozumitelnosti a přehlednosti původní direktivy. Jak je uvedeno v odst. 4 a 5 odůvodnění předpisu, existující rozdíly v právní úpravě ochrany počítačových programů jednotlivých členských států mají přímé a záporné účinky na fungování vnitřního trhu. Přijetím této směrnice a následnou implementací mají být tyto rozdíly odstraněny a zároveň se má zabránit tomu, aby se vytvořily rozdíly nové.

Nutno poukázat též na *směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2005/0127/COD o trestních opatřeních k prosazování práv duševního vlastnictví*, která rozšiřuje odpovědnost vyplývající z porušování autorskoprávních norem, jež nedlouho před tím zakotvila na úrovni Unie velmi významná *směrnice 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví, jeho vymáhání a občanskoprávní a správněprávní ochraně*.¹⁷

Ačkoli je sekundární právo EU nejdůležitějším harmonizačním nástrojem, nelze bez dalšího opomenout právo primární. Na „ústavní“ úrovni žádá ze zakládajících smluv Evropského

¹³ Dohoda vstoupila v platnost 1. února 1995. (Viz Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 7/1995 Sb. o sjednání Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé).

¹⁴ Článek 69 Evropské dohody zakládající přidružení stanoví, že důležitou podmínkou pro ekonomické zapojení ČR do Společenství je sblížení stávajících a budoucích právních předpisů ČR s právními předpisy Společenství.

¹⁵ Dále finanční služby, pravidla soutěže, ochrana zdraví a života lidí, zvířat a rostlin, ochrana spotřebitele, nepřímé zdanění, technická pravidla a technické normy, zákony a předpisy o jaderné energii, doprava a životní prostředí (čl. 70 dohody).

¹⁶ Tato směrnice byla přijata za českého předsednictví v Radě a podepsána jejím tehdejší předsedou a ministerským předsedou české vlády Petrem Nečasem.

¹⁷ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010. str. 676

společenství/Evropské unie *expressis verbis* problematiku duševního vlastnictví neupravuje.¹⁸ Otázku duševního vlastnictví výslovně řeší pouze *Lisabonská smlouva* z roku 2009, která do *Smlouvy o fungování Evropské unie* (SFEU) zanesla ustanovení čl. 118 odst. 1 v tomto znění: „V rámci vytvoření nebo fungování vnitřního trhu přijmou Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem opatření o vytvoření evropských práv duševního vlastnictví, která zajistí jednotnou ochranu práv duševního vlastnictví v Unii, a o zavedení centralizovaného režimu pro udělování oprávnění, koordinaci a kontrolu na úrovni Unie.“

V oblasti informatiky jsou podstatné dokumenty akčního plánu *eEurope+* z let 2002 a 2005. Tato iniciativa si vytkla za cíl umožnit každému občanovi EU, každé domácnosti, škole přístup k internetu a tím podpořit rozvoj digitální gramotnosti v celé sjednocené Evropě.¹⁹

1.1.3 Mezinárodní smlouvy

Softwarové pirátství je celosvětově značně rozšířený společensky škodlivý jev s nesporným mezinárodním rozsahem (především díky nebyvalému rozvoji internetu),²⁰ a proto mezinárodní společenství přistoupilo k jeho ochraně v rámci četných mezinárodních smluv.

Ochrana duševního vlastnictví však sahá relativně hluboko do historie, a protože je počítačový program chráněn jako dílo literární, je třeba hledat právní ochranu též v mezinárodních smlouvách, které postavení literárních děl normují. V tomto smyslu je výchozí mezinárodní smlouvou *Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl*²¹ (dále jen „Bernská úmluva“), která byla podepsána roku 1886 ve švýcarském Bernu. Bernská úmluva se typologicky řadí mezi tzv. multilaterální mezinárodní smlouvy otevřené. Mezi původními signatáři nefigurovalo Rakousko-Uhersko, a proto co do teritoriální působnosti (*ratione loci*) tato úmluva neplatila na území Českých zemí. Současně je však třeba konstatovat skutečnosti, že v době uzavření Bernské úmluvy bylo Rakousko-Uhersko Vysokou smluvní stranou několika dvoustranných autorskoprávních smluv, které poměry duševního vlastnictví upravovaly.²²

---

¹⁸ CORNISH, William, LLEWELYN, David, APLIN, Tanya. *Intellectual property : patents, copyright, trade marks and allied rights*. London: Sweet & Maxwell; Thomson Reuters, 2010. str. 23

¹⁹ 44. Evropská komise. *eEurope+* [online]. www. <http://ec.europa.eu>, [cit. 19. října 2012]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_207_cs.htm>

²⁰ PORADA, Viktor, KONRÁD, Zdeněk. *Metodika vyšetřování softwarového pirátství*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. str. 5

²¹ Orig. *La Convention de Berne pour la protection des œuvres littéraires et artistiques*

²² Šlo například o bilaterální smlouvy Rakouska-Uherska s Francií (1866), Itálií (1890) či Spojeným královstvím a Irskem (1893).

TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 870

V roce 1921 Československo, jakožto jeden z nástupnických států po rozpadu Rakousko-Uherského mocnářství, k Bernské úmluvě přistoupilo, avšak až ve znění berlínské revize z roku 1908, a stalo se tak členem Mezinárodní unie na ochranu děl literárních a uměleckých. Bernská úmluva byla následně revidována ještě třikrát, a to v Římě (1928), Bruselu (1948) a Paříži (1971). K Bruselské revizi však Československo pro její neratifikování nikdy nepřistoupilo. Přistoupilo až k Úmluvě ve znění její pařížské revize, a to s účinností od 11. 4. 1980. Ve Sbírce zákonů byla tehdy vyhlášena pod číslem 133/1980 Sb. Od 1. 1. 1993, kdy vznikla Česká republika jako samostatný²³ stát, se účastní Bernské úmluvy ve znění pařížské revize, a to na základě prohlášení Vlády ČR ze dne 18. 12. 1992. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí však o této skutečnosti ve Sbírce zákonů uveřejněno nikdy nebylo.

Podobně jako Bernská úmluva, na které se k dnešnímu dni účastní 166 států²⁴, požívá celosvětového významu též *Všeobecná úmluva o autorském právu*, sjednaná roku 1952 ve švýcarské Ženevě,²⁵ na které se Česká republika účastní ve znění její pařížské revize. Ve Sbírce zákonů byla publikována pod číslem 134/1980 Sb.²⁶

Nelze opomenout ani *Úmluvu o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví*²⁷ (WIPO/OMPI) z roku 1967, jejíž znění bylo publikováno ve Sbírce zákonů pod číslem 69/1975 Sb., či *Dohodu o zřízení světové obchodní organizace*²⁸ (WTO) publikovanou ve sbírce pod číslem 191/1995 Sb., a to včetně *Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví*²⁹ (TRIPS), která je její přílohou.

Na poli Rady Evropy byla vypracována *Úmluva o počítačové kriminalitě*³⁰, jejímž úkolem bylo zakotvit základní pravidla užívání informačních technologií v jednotlivých členských státech. Pro tuto práci je relevantní především druhá kapitola této úmluvy (*Chapter II – Measures to be taken at the national level*), která je věnována trestnímu právu hmotnému a „upravuje otázky porušení důvěrnosti, celistvosti a prospěšnosti počítačových dat a systémů, počítačové

---

²³ Česká (socialistická) republika vznikla již v roce 1969, a to na základě ústavního zákona o československé federaci z roku 1968.

²⁴ Orig. *Berne Convention*

²⁵ Orig. *Universal Copyright Convention*

²⁶ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 866 - 871

²⁷ Orig. *WIPO Convention*

²⁸ Orig. *Marrakech Agreement*

²⁹ Orig. *Trade-related aspects of intellectual property rights*. Dle sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) je Dohoda TRIPS překládána do českého jazyka jako „Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví.“

³⁰ Orig. *Convention on Cybercrime*

přestupky, přestupky proti obsahu, porušení autorských práv či jiné formy odpovědnosti a trestů.³¹

1.1.4 Mezinárodní lidskoprávní úmluvy

Lidskoprávní rovina duševního vlastnictví k nehmotným statkům (mimo zmiňované Ústavy a LZPS) zakládá též *Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod* (EÚLP), nejdůležitější dokument Rady Evropy, a to především v souvislosti s Prvním dodatkovým protokolem k Úmluvě, který byl podepsán 20. března 1952 v Paříži. Tento protokol zanesl do souboru Úmluvou chráněných lidských práv právo na vzdělání (čl. 2), právo na svobodné volby a především dlouho diskutované právo na vlastnictví (čl. 1).³² Evropský soud pro lidská práva ve svých rozhodnutích³³ dovedl, že čl. 1 Prvního protokolu chrání též uznaná práva duševního vlastnictví.

2. Vymezení pojmu „software“

2.1 Terminologie

Nejprve se zabývejme v úvodu této části vymezenou terminologickou otázkou vztahu pojmů „software“ a „počítačový program“. V odborné literatuře se lze v této věci setkat v zásadě se dvěma názorovými proudy:

Ten první tyto pojmy pokládá za obsahově ekvivalentní. Sem lze zařadit například *V. Smejkal*³⁴, *J. Čermáka*³⁵ či *L. Jansu/P. Otevřela*. Jako pojmově rovné je považuje též některá česká a evropská judikatura.³⁶

---

³¹ BAYEROVÁ, Monika. Evropská úmluva o počítačové kriminalitě a sexuální zneužívání dětí. *Trestněprávní revue*, 2003, č. 5, str. 156

³² ŠÍŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v EU*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2003. str. 102

³³ Např. *Melnychuk proti Ukrajině* ESLP 2005-IX nebo *LeviStrauss proti Tesco Stores* [2003] R.P.C. 18.

³⁴ JANSA, Lukáš, OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Brno: Computer Press, 2011. str. 29

³⁵ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vydání. Praha: Linde, 2003. str. 248

³⁶ ČR: Srov. Rozsudek KS v Hradci Králové 31 Af 10/2011 – 37: Krajský soud má zato (...), že pořízení webových stránek, tj. internetová prezentace, je zjednodušeně řečeno pořízením software, resp. počítačového programu, který je vytvořen pomocí dalšího softwaru (počítačového programu). Dále usnesení NS ČR 5 Tdo 281/2011, 30 Cdo 2769/2010 či 5 Tdo 1056/2008: (...) obviněný nedisponoval oprávněním k výkonu autorských práv k hudebním a audiovizuálním dílům a k počítačovým programům (označovaným též jako „software“)

Zahraníční: Srov. SRN Vrchní zemský soud Köln am Rhein: OLG 19 U 146/950 (MUNKOVÁ, Jindřiška. SRN: OLG Köln am Rhein (Vrchní zemský soud Köln am Rhein), 19 U 146/950, *Soudní rozhledy*, 1997, č. 6, str. 167)

Dále např. článek dr. *Komárka* k rozsudku ESD C-406/10 (KOMÁREK, Jan. Soudní dvůr EU květen 2012. *Soudní rozhledy*, 2012, č. 7-8, str. 292)

Druhý přístup takové zaměňování odmítá a poukazuje na nutnost tyto pojmy rozlišovat. Jeho zastánci je například *I. Telec* a *P. Tůma*, kteří považují software za „programové vybavení počítačů“, které je složeno z několika prvků. Z pohledu právní nauky software připodobňují k *universitas rerum distantium*, tedy věci hromadné.³⁷ Obdobný názor zastává *M. Vlček*, který chápe software jako počítačový program, a to včetně nosiče, na kterém je zaznamenán, uživatelské příručky (dokumentace), licence, záručního listu, obalu, servisu a služeb s ním spojených.³⁸

Autor práce se nicméně domnívá, že ačkoli lze s přístupy prosazujícími vzájemné rozlišování obou pojmů v zásadě souhlasit, obecné povědomí a značná rozšířenost pojmu software ve společnosti je natolik obsahově spjata s počítačovým programem, že by bylo spíše na újmu vytvářet zbytečné definiční bariéry. Proto bude s těmito pojmy pracováno jako se synonymy. Ve smyslu softwaru jakožto věci hromadné (viz *I. Telec*, *P. Tůma*) budeme napříště hovořit jako o „krabicovém softwaru“.

2.2 Nejasná definice

Legální definici počítačového programu bychom v českých právních předpisech hledali marně. Nenajdeme ji překvapivě ani v žádném z ustanovení českého autorského zákona (patrně jde o notorietu), a proto chceme-li software právně-technicky definovat, musíme svou pozornost zaměřit jinam.

Pro účely směrnice 2009/24/ES se počítačovým programem rozumí „*programy v jakékoliv formě, včetně těch, které jsou součástí technického vybavení (hardware)*.“ Tento výraz zahrnuje rovněž přípravné koncepční práce vedoucí k vytvoření počítačového programu za podmínky, že povaha těchto prací v pozdější etapě umožní vytvoření počítačového programu (odst. 7 odůvodnění).

Například norma ČSN 369 001 za software považuje „*programy a přidružené dokumentace, kterými je doplněné technické vybavení počítače, tedy hardware tak, aby bylo možné jeho využití*.“³⁹ ČSN ISO 2382 jej chápe jako „*posloupnost instrukcí, jejichž vykonání realizuje algoritmus*.“

---

³⁷ TELEČEK, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 39

³⁸ VLČEK, Martin. *Softwarové právo pro každý den*. Praha: Grada, 1993. str. 18

³⁹ HORÁČEK, Roman, HAJN, Petr, ČADA, Karel. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. str. 20

Konečně existují i další definice, které, ačkoli nejsou normativního charakteru, mají dostatečně konkrétní vypovídací hodnotu. Jedna taková souhrnná definice pokládá počítačový program za „*soubor instrukcí vyjádřených formou textu, kódů, schémat nebo jiným způsobem, na jejichž základě samočinný počítač plní určitý úkol nebo dosahuje určitého výsledku*“ Jiná, jednodušší definice pak vymezuje software jako „*soubor instrukcí, které způsobí, že hardware pracuje*“.⁴⁰

Právníkový slovník vykládá počítačový program jako „*sérii instrukcí, které řídí nebo podmiňují operace počítače*“.⁴¹

3. Software jako autorské dílo

Předmětem práva autorského je dílo literární, jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě (často se v této souvislosti hovoří o efemérní materializaci).⁴² Za dílo se považuje i počítačový program, který je chráněn obdobně jako dílo literární (§ 65 odst. 2 AutZ), avšak pouze je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem (§ 2 odst. 2 AutZ). Tento přístup, jak uvádí důvodová zpráva k AutZ, je výsledkem realizace závazků vyplývajících z mezinárodních smluv, především ze smlouvy TRIPS⁴³, a členství České republiky v Evropské unii (směrnice 2009/24/ES). Jako dílo literární chrání počítačový program také Dohoda WIPO o právu autorském.

Ačkoli AutZ chrání software jako dílo literární, v žádném případě nevytváří fikci, že by snad byl počítačový program literárním dílem sám o sobě. Gramatickou interpretací lze dojít pouze k závěru, že spojka „*jako*“ v tomto případě znamená míru a rozsah počítačovým programům zákonem propůjčené ochrany, pokud jím (roz. AutZ) vůbec chráněny jsou.⁴⁴

Od autorským právem chráněného počítačového programu je třeba odlišovat prvky autorskoprávně nechránitelné. Obdobně jako je tomu u jiných uměleckých či vědeckých děl se vedle tvůrčích ztvárnění softwaru objevuje též myšlenkový obsah bez jakéhokoli tvůrčího ztvárnění.⁴⁵ V případě softwaru jsou jimi myšlenky a principy, na nichž je založen jakýkoli prvek

⁴⁰ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 39

⁴¹ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníkový slovník*. 3., rozšířené vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. str. 892

⁴² srov. § 2 odst. 1 AutZ

⁴³ Tato koncepce je konformní s mezinárodními závazky ČR. Dohoda TRIPS v čl. 10 odst. 1 stanoví, že počítačové programy, ať již ve zdrojovém nebo strojovém kódu, budou chráněny jako literární díla podle Bernské úmluvy.

⁴⁴ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 621

⁴⁵ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 623

počítačového programu, včetně těch, které jsou podkladem jeho propojení s jiným programem (§ 65 odst. 2 AutZ).

Počítačový program, k tomu aby se stal dílem a byl tak chráněn autorským zákonem, musí naplnit předpoklady stanovené zákonem. Tím prvním, který byl již vzpomenut v předchozím textu, je předpoklad původnosti, tedy schopnosti být vlastním duševním výtvorem autora – programátora. Software tedy musí být výsledkem programátorovy tvůrčí činnosti spočívající ve vytvoření nového duševního plodu záležejícího v osobních vlastnostech tvůrce.⁴⁶ Původním proto nebude takový program, jehož zdrojový kód⁴⁷ byl pouze zkopírován.

Obecným předpokladem pro literární, umělecká a vědecká díla je jejich jedinečnost neboli individuální povaha. Tento princip se však v případě počítačových programů⁴⁸ neuplatní. Je tedy právně zcela nepodstatné, existuje-li již počítačový program nebo programy stejné či obdobné funkcionality. Právě proto je přípustné vyvinout aplikaci se stejnými funkcemi. Znatelné je to například v oblasti tzv. antivirových programů, které do značné míry pracují na stejném principu a nabízí srovnatelné nástroje ochrany.⁴⁹ V těchto případech je proto třeba, aby odborně způsobilá osoba, především znalec z oboru informační technologie, určila, zda se jedná o pouhý přepis konkurujícího softwaru či zda jde o software nový (ve smyslu původnosti).⁵⁰ Chráněna není samotná myšlenka vyjádřená v počítačovém programu, ale pouze její ztvárnění, realizace v podobě příslušného softwaru. Proto úkolem znalce bude především zkoumat: zaprvé „strukturu a uspořádání programu ve smyslu organizace dat, posloupnosti příkazů, instrukcí, volby algoritmu vyjádřeném ve zdrojovém textu nebo strojovém kódu; zadruhé: způsob komunikace programu s uživatelem, jeho prezentace, vyjádření zobrazením na obrazovce a způsob jeho obsluhy.“ Pokud znalec shledá, že jsou zkoumané atributy konkurujícího softwaru převážně původní a nové, konstatuje software za originální autorské dílo, jakožto výstup duševní tvořivé činnosti.⁵¹

---

⁴⁶ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 17 - 18

⁴⁷ Software existuje ve dvou podobách jeho vyjádření – zdrojový text či strojový kód. Zdrojový text je výsledkem tvořivé duševní činnosti autora a je nadřazen strojovému kódu, protože umožňuje jeho další využití. Strojový kód vzniká překladem zdrojového textu některým z programovacích překladačů. Tento kód je čitelný pro procesor počítače a obsahuje instrukce, které procesor provádí.

SMEJKAL, Vladimír, SOKOL, Tomáš, VLČEK, Martin. *Počítačové právo*. Praha: C. H. Beck, 1995. str. 10

⁴⁸ Stejně tak je tomu i v případě fotografie či databáze.

⁴⁹ Není nikterak neobvyklé, když po skončení pracovněprávního vztahu bývalý zaměstnanec IT společnosti (jak o ní autor práce hovoří dále), která vyvíjí softwarové aplikace, vytvoří srovnatelný počítačový program.

⁵⁰ JANSÁ, Lukáš, OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Brno: Computer Press, 2011. str. 32 - 33

⁵¹ SMEJKAL, Vladimír, SOKOL, Tomáš, VLČEK, Martin. *Počítačové právo*. Praha: C. H. Beck, 1995. str. 15

Dalším předpokladem počítačového programu být svébytným autorským dílem je jeho schopnost být objektivně vnímatelný. Seznatelným se software stává již samotným vyjádřením ve zdrojovém kódu, který nemusí mít nutně elektronickou podobu. Tak se zpravidla stává, když autor – programátor v některém z programovacích jazyků sestaví zdrojový kód podstatné části softwaru, která je způsobilá tvořit dílčí celek.⁵² Tehdy se software, byť i jeho dílčí část, stává dílem, a tudíž předmětem autorskoprávní ochrany a programátorovi či jeho zaměstnavateli tak k němu vznikají příslušná subjektivní práva.⁵³

Z pohledu autorského práva může tedy dojít k následujícím variantám:

- A) Software jako původní a jedinečné (originální) autorské dílo.
- B) Software odvozený od originálního autorského softwarového díla, tzv. „*quasidílo*“ či „*nedílo*“, který sice není jedinečný, avšak je duševním výtvorem programátora. Takových programů je v praxi většina.
- C) Software nepůvodní, nejedinečný, jenž je výsledkem rutinní činnosti, která postrádá výraz duševní tvořivosti.

I. Telec upozorňuje, že v případě autorskoprávně nechráněného softwaru nelze vyloučit jeho ochranu podle jiného právního předpisu. Tím může být například ObchZ ve smyslu práva proti nekalé soutěži či právem k ochraně obchodního tajemství nebo výjimečně právem patentovým.⁵⁴

4. Software jako předmět občanskoprávních vztahů

Z pohledu recentní obecné klasifikace jsou předmětem občanskoprávních vztahů *věci, a pokud to jejich povaha připouští, práva nebo jiné majetkové hodnoty* (§ 118 odst. 1 OZ). Právní teorie však za současného stavu dovozuje, že autorská díla pod žádnou z uvedených kategorií subsumovat nelze, neboť se jedná o ideální předměty, které nejsou věcmi, právy ani majetkovými hodnotami pro svou osobní povahu.⁵⁵ S účinností NOZ však dojde koncepčně ke značnému zjednodušení. NOZ v § 489 nově stanoví, že *věcí v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby*

---

⁵² V rozsudku C-393/09 ze dne 22. 12. 2010 ESD konstatoval nutnost chránit počítačový program již od okamžiku, kdy byl vyjádřen v jakékoli formě, která ho činí způsobilým být spustitelný na osobním počítači a plnit tak svou funkci.

⁵³ JANSÁ, Lukáš, OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Brno: Computer Press, 2011. str. 33

⁵⁴ TELEČ, Ivo. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví; Dodatek o právu k počítačovým programům*. Brno: Doplněk, 2002. str. 7

⁵⁵ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 39

a slouží potřebě lidí. Napříště budou proto i předměty duševního vlastnictví, tedy i software, jednoznačně podřaditelné pod věci v právním smyslu.

5. Software a jeho patentovatelnost

Autorské právo, na rozdíl od práva patentového, nechrání myšlenku, ale pouze tvůrčí výsledek.⁵⁶ Ačkoliv se v souladu s ustanovením § 3 odst. 2 písm. c) patentového zákona (dále jen „PZ“) a článku 52 odst. 2 písm. c) Úmluvy o udělování evropských patentů (Evropská patentová úmluva) počítačový program jako takový nepovažuje za vynález, což je zcela běžné i v jiných evropských zemích,⁵⁷ „existuje ve vztahu k počítačovým programům široká škála technických řešení,“⁵⁸ která jim propůjčuje z pohledu práva odlišné postavení. Tak je tomu například v případech, kdy nedílnou součástí některého vynálezu, který splňuje veškerá kritéria patentovatelnosti uvedená v § 3 odst. 1 PZ (tedy jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné) je i operační software.⁵⁹

Problematika patentovatelnosti počítačových programů je celosvětově diskutovaným tématem. Závěry odborníků, zástupců velkým i malých softwarových společností a dalších zainteresovaných skupin jsou značně kontradiktorní. Odpůrci zastávají názor, že případná patentovatelnost počítačových programů by s sebou mohla přinést, a pravděpodobně by i přinesla, zpomalení a značné ztížení dalšího vývoje nového softwaru. Příznivci naopak zdůrazňují schopnost lepší a efektivnější ochrany jejich výzkumu a s ním spojených mnohamilionových investic.

M. Havlík nabízí pohled, že „ačkoliv autorské právo k počítačovým programům má oproti patentům řadu výhod, tj. právní ochrana je automatická (dílo není třeba nikterak registrovat, vzniká již samotným vytvořením), levnější a delší, je vymáhání autorského práva v určitých

---

⁵⁶ ESD se v rozsudku ze dne 2. 5. 2012, sp. zn. C-406/10 vyslovil, že případné „připuštění, aby funkce počítačového programu mohla požívat autorskopravní ochrany, čímž by se tato ochrana blížila ochraně patentové (pozn. aut.), by znamenalo umožnit monopolizaci myšlenek na úkor technického pokroku a průmyslového rozvoje.“

KOMÁREK, Jan. Soudní dvůr EU květen 2012. *Soudní rozhledy*, 2012, č. 7-8, s. 292

⁵⁷ Evropský parlament v roce 2005 odmítl návrh na patentovatelnost softwaru. Naopak Spojené státy americké patentovatelnost softwaru do značné míry umožňují. Dle široké definice obsažené v U.S. Patent Act, 35 U.S.C. §§101 mohou být patentovány jakékoli nové a užitečné procesy, stroje, výroba (...), tedy i počítačové programy.

MATEJKA, Ján. *Softwarové patenty aneb Poslední dějství počítačového programování?* [online]. www.lupa.cz, 9. června 2004 [cit. 6. října 2012]. Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/softwarove-patenty-aneb-posledni-dejstvi-pocitacoveho-programovani/>>

⁵⁸ HORÁČEK, Roman, HAJN, Petr, ČADA, Karel. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. str. 20

⁵⁹ TELEČ, Ivo. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví; Dodatek o právu k počítačovým programům*. Brno: Doplněk, 2002. str. 14

situacích poněkud složitější, protože se jedná o ryze protikopírovací právo.⁶⁰ Účelem této práce však není zevrubná komparace patentové ochrany s ochranou autorskoprávní, a proto autor práce pouze doplní, že ačkoli stávající právní koncept ochrany softwarových děl není schopen maximálně chránit tvůrčí činnost softwarových vývojářů, poskytuje účinné prostředky ochrany proti neoprávněnému zásahu do softwaru v rámci copyrightu (o tom viz část třetí). Pokud jde o ochranu programů vůči konkurenci, které stačí přístup ke zdrojovému kódu a jeho tvůrčí úprava tak, aby byl vytvořen nový software, není zdaleka tak jednoduchá, jak se na první pohled může zdát. Přeprogramování takového softwaru je časově i technicky vysoce náročné a soutěžitel, který tímto způsobem získává cizí myšlenky pro své podnikání tak ztrácí na konkurenceschopnosti v důsledku časové prodlevy před uvedením nového softwarového produktu na trh.

6. Vznik autorského práva k softwaru

Práva autora k dílu, pokud naplňuje všechny výše uvedené pojmové znaky, vznikají již v okamžiku, kdy je takové dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, a to bez nutnosti právního úkonu, registrace či povolení (§ 9 odst. 1 AutZ). Tento přístup je značně praktický a vyjadřuje obecný princip neformálnosti vzniku autorského práva.

Vyjádření v objektivně vnímatelné podobě se realizuje především prostřednictvím hmotné věci⁶¹, hmotného substrátu – papír, počítačový či jiný disk. Následné zničení věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nepůsobí zánik autorského práva k dílu, které existuje nadále nezávisle na hmotném substrátu. Je tedy třeba rozlišovat autorské dílo jako nehmotný statek (ideální předmět nikoli majetkové nýbrž osobnostní povahy) a prostředek jeho vyjádření - hmotnou věc se svým vlastním právním režimem.⁶²

V oblasti softwarového práva lze tuto konstrukci vyjádřit následovně: software jakožto autorské dílo je programátorem zaznamenáno na jediný optický disk (CD). Při znehodnocení disku dochází k nemožnosti čtení informací na něm uložených, software nelze spustit či s ním jinak nakládat, avšak autorské právo k němu nezaniká, nýbrž trvá dál, a to nezávisle na osudu CD.

Absence zvláštních formálních předpokladů znamená, že je pro vznik a ochranu autorského práva bez významu, je-li na něm uvedena tzv. výhra autorského práva zpravidla vyjadřovaná

---

⁶⁰ HAVLÍK, Michal. *Patentovatelnost počítačových programů* [online]. www.itpravo.cz 4. února 2003 [cit. 6. října 2012]. Dostupné na <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=117187>>.

⁶¹ Hmotná věc je ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu (§ 496 NOZ).

⁶² CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. str. 20

označením © a pravidelně uváděná se jménem majitele práv a rokem vydání autorského díla.⁶³ Dříve bylo v některých zemích, především v USA, nutné copyrightovou výhradou (odtud „C“) pod sankcí ztráty právní ochrany obligatorně uvádět. Ačkoliv to dnes již není nezbytně nutné, uvádění této výhrady je obecně více než vhodné a lze tak jen doporučit její užívání. Vždy je však třeba dbát na faktickou přesnost a pravdivost identifikace autora, popřípadě nabyvatele neomezené výhradní licence.⁶⁴

6.1 Individuální autor

Český autorský zákon je vystavěn na principu záležejícím v tom, že autorem může být pouze a výhradně fyzická osoba, která dílo duševně tvořivým způsobem vytvořila (§ 5 odst. 1 AutZ). Zákon na autora - fyzickou osobu neklade žádné formální požadavky. Je tedy lhostejno, jakého věku při vytvoření díla dosáhla, má-li omezenou způsobilost k právním úkonům (resp. nemá-li plnou svéprávnost), je-li odborně kvalifikovaná atp.

Toto kontinentálně konformní pojetí je značně odlišné od pojetí, které se uplatňuje ve Spojených státech. Výklad tohoto ustanovení principiálně vylučuje, aby za autora softwaru byla považována osoba právnická – například společnost vyvíjející softwarové produkty (dále „IT společnost“), která je v pracovněprávním vztahu vůči programátorovi zaměstnavatelem. IT společnost tak vykonává práva k softwaru zprostředkovaně, zatímco programátor je vždy jejich originárním subjektem.⁶⁵

Zcela typicky právě v případech počítačových děl však osoba autora ustupuje značně do pozadí a pro koncového uživatele softwaru je tak prakticky neznámá. Ve většině případů je totiž software tvořen při plnění úkolu ze zaměstnaneckého nebo obdobného právního vztahu, kdy výkon majetkového autorského práva náleží výlučně zaměstnavateli.⁶⁶ V konečném důsledku zaměstnanec, který software vyvinul, nevykonává v podstatě žádná ze svých zákonem stanovených osobnostních práv a jen některá z práv majetkových.⁶⁷ Stejně tak tomu je i v případě závazkového právního vztahu založeného smlouvou o dílo, kdy výkon majetkových práv svědčí výhradně objednateli. Tím se výše uvedený princip stává pouhou teoretickou konstrukcí, která

---

⁶³ Tamtéž str. 20

⁶⁴ LEŠKA, Rudolf, OSTROUCHOV, Petr. *Práva duševního vlastnictví: příručka pro Technickou univerzitu v Liberci*. Liberec: Technická univerzita, 2012. str. 22

⁶⁵ JANSÁ, Lukáš, OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Brno: Computer Press, 2011. str. 36

⁶⁶ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3., rozšířené vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. str. 892

⁶⁷ Nemůže užití softwaru zaměstnavateli zakázat, nesmí jej sám využít, nemá nárok na zvláštní odměnu, nebylo-li sjednáno něco jiného.

nemá u softwaru praktického zastání, a to především v důsledku převažujících ekonomických zájmů IT společností.⁶⁸

6.2 Kolektiv autorů

Otázka autorství k softwaru může být v některých případech značně komplikovaná, neboť na jeho vývoji spolupracují mnohdy i desítky osob. Programátoři, analytici, grafici, technici – ti všichni určitou měrou participují na tvorbě softwaru.

V případech, kdy software vznikl společnou tvůrčí činností dvou nebo více osob – autorů, přísluší všem těmto spoluautorům autorská práva k dílu společně a nerozdílně. Vzniku díla spoluautorů nebrání, lze-li výsledky tvůrčí činnosti jednotlivých spoluautorů odlišit, pokud nejsou objektivně způsobilé samostatného užití.⁶⁹

Za spoluautora však nelze považovat takovou osobu, která poskytla programátorovi výhradně technickou, administrativní či analytickou pomoc, byť by bez toho program nemohl vůbec vzniknout, pokud nepředstavovala tvůrčí autorskou činnost.⁷⁰ Nejvyšší soud dovodil, že pojmovým znakem spoluautorství je tvůrčí spolupůsobení několika osob při zrodu díla a vznik jednotného a nedílného díla jako výsledek společné tvůrčí práce. Spoluautorství nevznikne z každého spolupůsobení při zrodu díla, toto spolupůsobení na vzniku díla musí být tvůrčí povahy ve smyslu autorského práva; z tohoto hlediska tedy musí být rovnocenné.⁷¹

Princip solidarity opravňuje a povazuje z právních jednání všechny spoluautory „společně a nerozdílně“. O nakládání se společným softwarovým dílem rozhodují spoluautoři jednomyslně (například chtějí-li s IT společností uzavřít výhradní licenční smlouvu). Pokud však brání některý autor bez existence vážného důvodu nakládání se společným dílem, mohou se ostatní spoluautoři domáhat nahrazení jeho nesouhlasného projevu vůle soudem.⁷² Soud v takovém případě zváží opodstatněnost a závažnost důvodů, které nesouhlasícího spoluautora opravňují k zabránění užití

---

⁶⁸ VOJČÍK, Peter. *Právo duševního vlastnictva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 130

⁶⁹ § 8 odst. 1 AutZ

⁷⁰ SMEJKAL, Vladimír a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004. str. 491 - 492

⁷¹ Srov. rozsudek NS ČR z 30. 9. 1982, sp. zn. 3 Cz 49/81.

⁷² V rozhodnutí *KS v Hradci Králové 19 Co 354/2007* bylo konstatováno, že autorské právo k počítačovému program vytvořeným společnou tvůrčí činností náleží spoluautorům společně a nerozdílně. Soud může do poměrů spoluautorů zasáhnout pouze v případě jejich neshody o nakládání s dílem. Není proto možné, aby soud například zbavil jednoho ze spoluautorů autorských práv včetně práv majetkových nebo je na jiného převedl. Stejně tak ani spoluautor sám nemůže svým jednostranným prohlášením těchto práv pozbyt.

společného díla.⁷³ Ochrany před neoprávněným zásahem do autorských práv k softwaru se však může domáhat i jednotlivý spoluautor samostatně.

Majetkový prospěch a jiné výnosy ze společného díla primárně upravuje mezi spoluautory uzavřená smlouva. Není-li taková smlouva uzavřena nebo je-li neplatná, je podíl jednotlivých spoluautorů na společných výnosech z práva autorského k dílu spoluautorů úměrný velikosti jejich tvůrčích příspěvků. V praxi však může být značně obtížné rozeznat jednotlivé vnosy spoluautorů, proto autorský zákon subsidiárně stanoví, že nelze-li tyto příspěvky rozeznat, jsou podíly na společných výnosech stejné.⁷⁴

7. Subjektivní autorská práva

Subjektivní autorské právo, jak ho chápe autorský zákon, představuje přirozené, lidské právo autora k výsledkům jeho duševní tvořivé činnosti, a proto stát autorovi jeho právo nijak nepřiznává, pouze ho jako právo nezadatelné, nezczizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné svým právním řádem chrání a upravuje způsob jeho výkonu.⁷⁵

V právní teorii existují dva základní přístupy vymezení autorského práva – monistický a dualistický. Monistická teorie autorského práva, která byla vlastní staré právní úpravě autorského zákona⁷⁶, vychází z teorie jednotné a nedělitelné povahy autorského práva. Jejimi zastánci byl například *V. Knapp* či *Š. Luby*. Naproti tomu dualistická teorie, na které je vystavěn stávající AutZ, rozděluje autorské právo na dvě samostatné oblasti – osobnostní autorské právo (§ 11) a majetkové autorské právo (§ 12 an). Zastáncem této teorie je *I. Telec*.⁷⁷

Společným atributem obou oblastí je absolutní povaha autorských práv, která působí *erga omnes*, tedy proti všem, kdy právu autora odpovídá obecně definovaná povinnost konkrétně neurčeného počtu subjektů zdržet se veškerých zásahů, které by mohly, byť i potenciálně, rušit nositele absolutních práv ve výkonu jeho oprávnění. Z pohledu právní teorie se jedná o absolutní právní vztah, jehož obsahem jsou absolutní práva a absolutní povinnosti.⁷⁸

Dle § 10 AutZ jsou obsahem práv autora výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková.

---

⁷³ CHALOUPOKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. str. 18

⁷⁴ Vztahy mezi spoluautory upravuje autorský zákon v § 8 odst. 3 až 5.

⁷⁵ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 3

⁷⁶ Konk. šlo o zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon)

⁷⁷ VOJČÍK, Peter. *Právo duševního vlastnictva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 135

⁷⁸ FIALA, Josef, HURDÍK, Jan, KORECKÁ, Věra, TELEC, Ivo. *Lexikon - Občanské právo*. 2. rozšířené vydání. Ostrava: Sagit, 2001. str. 14 - 15

7.1 Osobnostní práva autora softwaru

Subjektivní osobnostní autorská práva jsou upravena souhrnně v § 11 AutZ. Pro potřeby této práce se autor zaměří především na ty z osobnostních práv, která mají spojitost s počítačovým programem. Systematicky prvním osobnostním právem autora je právo rozhodnout se o zveřejnění svého díla, které je zvláštním projevem všeobecného osobnostního práva na ochranu osobnosti, neboť jak stanoví § 11 odst. 1 OZ každá fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy. S tím souvisí taktéž druhé a třetí osobnostní právo spočívající v právu osobovat si autorství k určitému dílu a nedotknutelnost takového díla. Je-li dílo užíváno jinou osobou, nesmí se tak dít způsobem snižujícím hodnotu díla (§ 11 odst. 3 AutZ).

Autor se nemůže vzdát svých osobnostních práv k softwaru.⁷⁹ Jsou nepřevoditelná a zanikají smrtí autora. Jakýkoli právní úkon, kterým by se tato práva měla převést, by byl absolutně neplatný (*negotium nullum*).⁸⁰ Avšak i po smrti ochrana jeho autorství nezaniká. Jeho autorství musí být v souvislosti se softwarem vždy, je-li známo, uváděno. Zákon stanoví též povinnost užívat program způsobem nesnižujícím jeho hodnotu. Této postmortální ochrany se může domáhat kterákoli z osob autorovi blízkých.⁸¹ Aktivně legitimován je též kolektivní správce.⁸²

7.2 Majetková práva autora softwaru

Z hospodářského hlediska je nejvýznamnějším majetkovým právem programátora právo dílo užít či přenechat jej k užívání třetí osobě. Toto právo vyjadřuje, podobně jak je tomu v případě vlastnictví⁸³ hmotné věci, majetkoprávní panství autora nad svým dílem – předmětem duševního vlastnictví. Vedle práva dílo užít svědčí programátorovi další důležité majetkové právo, a to právo na odměnu.⁸⁴

⁷⁹ Z koncepce nezczitelnosti lidských práv vychází též § 19 odst. 2 NOZ když stanoví, že přirozená práva spojená s osobností člověka nelze zczit a nelze se jich vzdát; stane-li se tak, nepřihlíží se k tomu.

⁸⁰ Neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům (§ 39 OZ).

⁸¹ Osobou blízkou je dle účinné právní úpravy příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel, partner; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní (§ 116 OZ). NOZ pak tento demonstrativní výčet rozšřřuje o osoby sešvagřeně a osoby, které spolu trvale žijí (§ 22).

⁸² Podle § 97 AutZ je kolektivním správcem pouze taková bezúhonná právnická osoba, která získala oprávnění k výkonu kolektivní správy a ve které se přímo nebo prostřednictvím třetí osoby sdružují nebo účastní nositelé práv, jež při kolektivní správě zastupuje.

⁸³ Vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užítky a nakládat s nimi (§ 123 OZ).

⁸⁴ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 165

Stávající úprava autorského zákona již neobsahuje ustanovení zakotvující právo na autorskou odměnu absolutní povahy. Tento přístup byl jedním ze svébytných projevů monistické teorie a především v oblasti počítačových programů činil (alespoň na teoretické úrovni) značné problémy. Obzvláště problematická byla otázka tzv. „*antimicrosoftových*“ programů⁸⁵, které představují bezplatnou alternativu k operačním systémům Microsoft Windows, či tzv. *freewaru* či *Free Softwaru* (jde o termíny, které nemají shodný obsah, viz dále), jejichž společným pojmovým znakem je bezplatnost. Stávající úprava chápe odměnu autora jako relativní nárok vyplývající z licenční smlouvy (viz kapitola Oprávněné užití na základě licenční smlouvy).⁸⁶

7.3 Trvání právní ochrany softwaru

Ačkoli osobnostní práva autora zanikají fyzickou smrtí autora, majetková práva trvají i *post mortem*. Délka trvání postmortální ochrany majetkových práv byla Bernskou úmluvou původně stanovena na 50 let,⁸⁷ evropská legislativa⁸⁸ však za účelem zavedení „vysoké úrovně ochrany“ ochranu autorského práva harmonizovala na 70 let.

8. Shrnutí části

V úvodu této části bylo vymezeno nové právní odvětví – právo informačních technologií a s ním právo softwarové jako jeho významné pododvětví. Formálními prameny softwarového práva jsou právní předpisy České republiky, ale též Evropské unie, a mezinárodní smlouvy. Nejvýznamnějšími jsou autorský zákon, směrnice Evropského parlamentu a rady o právní ochraně počítačových programů a Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl spolu se smlouvou TRIPS.

Legální definice počítačového programu v českých právních předpisech neexistuje. Tuto mezeru proto vyplňuje řada neoficiálních či polooficiálních definic. Kompilací několika definic lze dospět k vyjádření, že software představuje *posloupnost instrukcí vyjádřených především formou kódu, které ve vzájemné souvislosti umožňují, aby osobní počítač plnil k tomu naprogramovaný úkol prostřednictvím hardwaru*.

Z pohledu českého a obecně kontinentálního práva je počítačový program vnímán jako autorské dílo a chráněn jako dílo literární. Literárním dílem jako takovým však není. Na rozdíl od

---

⁸⁵ Např. Linux, Open Source

⁸⁶ SMEJKAL, Vladimír. *Internet a §§§*. 2. akt. a roz. vydání. Praha: Grada Publishing, 2001. str. 47

⁸⁷ CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. str. 51

⁸⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících.

ostatních autorských děl není třeba, aby byl software jedinečný. Postačí, je-li alespoň původní v tom smyslu, že je vlastním duševním výtvorem programátora. Software může tedy být jedinečný či jen původní. Právní ochrana je však stejná.

V této části zohlednil autor práce též otázku patentovatelnosti softwaru. Zde vyjádřil nesouhlasný názor s požadavkem na jeho zařazení mezi vynálezy a ochranu myšlenek, na kterých příslušný software spočívá.

Zaobíral se též povahou softwaru jako předmětu občanskoprávních vztahů. Za současného stavu počítačový program předmětem občanskoprávních vztahů není. To se však s účinností NOZ změnil, kdy napříště software, stejně tak jako ostatní autorská díla, bude věcí v právním smyslu.

Se softwarem se stejně jako s ostatními autorskými díly pojí subjektivní osobnostní a majetková práva autora (české autorské právo je vystavěno na dualistické koncepci subjektivních práv). Autorem může být podle českého a evropského práva pouze fyzická osoba = programátor. Tento přístup je však spíše právně teoretický, neboť v praxi osoba autora mnohdy ustupuje značně do pozadí, když disponuje, jak si autor dovoluje říci, holým autorstvím, neboť v důsledku zaměstnanecké smlouvy vykonává klíčová práva zaměstnavatel = IT společnost.

Tato subjektivní práva vznikají neformálně samotným vznikem softwaru jako autorského díla. Nejvýznamnějším subjektivním právům programátora věnoval autor práce poslední kapitoly této části. Jmenovitě jde o právo na uvádění svého autorství spolu se softwarem, z majetkových práv pak především právo dílo užít (rozmnožování, rozšiřování, pronájem, půjčování) a přenechat ho k užití třetí osobě na základě licenční smlouvy.

II. ČÁST: Fenomén softwarového pirátství

---

9. Úvod do problematiky počítačové kriminality

Abychom mohli lépe pochopit problematiku softwarového pirátství, je třeba nejprve zaměřit pozornost na globální termín, kterým je „počítačová kriminalita“, v české literatuře též často označována jako „kybernetická kriminalita“,⁸⁹ v té zahraniční pak „IT crime“ či „cybercrime“.⁹⁰

Kriminalitu J. Kuchta definuje jako „souhrn společensky podmíněných činů, které mají relativně hromadnou povahu, ve zvýšené míře ohrožují společnost a jsou proto platným zákonodárstvím prohlášeny za trestné.“⁹¹ Softwarové pirátství však nemusí mít nutně pouze trestněprávní rovinu. V třetí části této práce, která se tematicky orientuje na právní odpovědnost, autor práce poukazuje též na případné dopady do dalších právních odvětví.

Kybernetická kriminalita může být namířena proti výpočetní technice, především počítačům, jejich hardwarovým komponentům, softwarovému vybavení, na pevném disku uloženým datům, vnitřním či vnějším sítím. Může však záležet též v protiprávním jednání, kde počítač vystupuje jako prostředek pro páchaní trestné činnosti. Přívlastek „počítačová“ vyjadřuje skutečnost, že hlavním prostředkem takového protiprávního jednání je výpočetní technika nebo s ní má přímou souvislost.⁹²

V literatuře je počítačová kriminalita kategorizována různě. Podle studie S. Musila z roku 2000 lze tuto kriminální činnost podle společných znaků rozdělit do tří základních skupin:

První skupina zahrnuje jednání záležející v úmyslném poškozování a ničení výpočetní techniky, datových uložišť a nosičů informací, programů a datové sítě.

Druhá skupina pak obsahuje taková úmyslná jednání, která chápou počítač jako prostředek páchaní trestné činnosti, a to především majetkové povahy. Sem patří též delikty páchané v souvislosti s porušováním autorských práv, neboť počítač je jejich hlavním prostředkem.

---

⁸⁹ Existují však i další pojmově shodné termíny. Například V. Jirovský pro kybernetickou kriminalitu užívá zjednodušující označení, kterým je „kybernetická kriminalita“. Srov. JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. str. 19

⁹⁰ CRAIG, Paul, BURNETT, Mark. *Software piracy exposed*. Rockland: Syngress Publishing, 2005. str. 312

⁹¹ KUČHTA, Josef a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005. str. 145

⁹² JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. str. 19, 91

Do třetí skupiny spadají nedbalostní jednání věcně odpovídající předcházejícím dvou skupinám, při kterých dochází k poškození či zničení počítačové techniky.⁹³

S neustále se rozrůstající internetovou sítí úměrně vzrůstá počet případů a nových typů počítačové kriminality. Existují autoři, mimo jiné například V. Smejkal, kteří uvádí další formy a podoby kybernetické kriminality, které jsou z pohledu jejich projevů značně rozmanité a které lze jen těžko zařadit pod některou z výše uvedených skupin počítačové kriminality. Proto se autor této práce domnívá, že by bylo vhodné uvedenou kategorizaci rozšířit o další skupinu, která by zahrnovala protiprávní jednání v prostoru internetu směřující proti osobě počítačového uživatele. Sem lze zařadit krádež identity, *phishing*⁹⁴, *spamming*, zneužití osobních dat, počítačovou špionáž, jejímž cílem je získat citlivé informace osobní povahy, porušování tajemství dopravovaných zpráv, ale i pomluvu.⁹⁵

9.1 Softwarové pirátství

Softwarové pirátství představuje specifickou formu kybernetické kriminality. Autor práce chápe tento druh pirátství jako jednání *contra legem*, které v sobě zahrnuje veškeré projevy protiprávního jednání směřujícího proti autorským (potažmo patentovým) právům k počítačovým programům záležejícím především v zásahu do zdrojového kódu či v překonání ochranných prvků, následném rozmnožení, užívání a/či následné šíření bez právního titulu. Softwarové pirátství je nutno odlišovat od pirátství počítačového, které je pojmově širší a kryje veškeré projevy protiprávní povahy směřující proti autorským právům k dílům audiovizuálním, hudebním, literárním, softwarovým a jiným, je-li do nich zasaženo prostřednictvím počítače.

Za každým projevem softwarového pirátství se skrývá (zpravidla) vědomý zásah do majetkových a též osobnostních autorských práv původce počítačového programu. Je založeno na podstatě samotné krádeže, realizováno skrze narušování copyrightu – autorského práva chráněného zákonem.⁹⁶

Pojem „pirátství“ má zdánlivou souvislost s dříve tak obávanou organizovaně-zločineckou činností na širém moři. Skutečný původ tohoto označení lze však hledat v padesátých letech dvacátého století, kdy lodě kotvící mimo pobřežní vody rádiově vysílaly autorsky chráněná

---

⁹³ MUSIL, Stanislav. *Počítačová kriminalita: nástin problematiky: kompendium názorů specialistů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. str. 11 - 12

⁹⁴ JOHNS, Adrian. *Piracy : the intellectual property wars from Gutenberg to Gates*. Chicago, London: The University of Chicago Press, 2009. str. 463

⁹⁵ SMEJKAL, Vladimír. *Internet a §§§. 2. akt. a roz. vydání*. Praha: Grada Publishing, 2001. str. 175 - 183

⁹⁶ CRAIG, Paul, BURNETT, Mark. *Software piracy exposed*. Rockland: Syngress Publishing, 2005. str. 3

hudební díla, aniž by jejich provozovatelé museli hradit autorské odměny. Přestože jejich činnost nakonec ustala, pojem přetrval.⁹⁷

Tento fenomén je značně mladý (v porovnání s jinými typy protiprávního jednání) a jeho vznik a rozmach přímo souvisí s vědecko-technickým pokrokem v oblasti počítačových technologií a softwaru, který se naplno začal rozvíjet až v osmdesátých a devadesátých letech dvacátého století.

10. Počítačová kriminalita a společnost

Kyberprostor - fenomén nové moderní společnosti – postrádá jakoukoli centrální autoritu, která by byla nadána schopností ho řídit či ovlivňovat jeho podobu. Internet, který vytváří kyberprostor, je vystavěn na spolupráci všech uživatelů, správců a providerů internetového připojení. Ze své povahy je tedy kyberprostor každému bezvýhradně otevřen a každý do něho může vstoupit. Tato otevřenost jak uživatelům, ale i různým informacím všeho druhu vytvořila zcela svébytný prostor s minimem pravidel, který má značně blízko k anarchii, a je fakticky limitován pouze technologickými pravidly užívání.⁹⁸ Právě tento pro mnohé státy (i ty s demokratickou tradicí) nevyhovující stav byl podnětem ke svolání mezinárodní konference v Dubaji⁹⁹, kde byly diskutovány možnosti posílení kontroly a regulace internetu.¹⁰⁰

Ze sociologického hlediska je počítačová kriminalita a potažmo i softwarové pirátství projevem deviantního chování – odchylky od očekávaného standardizovaného chování,¹⁰¹ jenž „není konformní vůči některé normě či soustavě norem, které velké množství osob v dané komunitě nebo společnosti akceptuje.“¹⁰² V tomto ohledu však vzniká rozpor obecné definice s realitou, neboť většina osob, která denně užívá počítačovou techniku, vědomě či nevědomě jednou či opakovaně autorská práva spojená s autorskými díly porušila. Ať již jde nahrávání,

---

⁹⁷ TELEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 417

⁹⁸ JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. str. 34

⁹⁹ Světová konference o mezinárodních telekomunikacích se konala ve dnech 3. až 14. prosince 2012. Pro zavedení restrikcí byla především Ruská federace a Čína, proti se postavila EU a Spojené státy.

¹⁰⁰ Česká televize. *Vlády mají strach z moci internetu - chtějí ho kontrolovat* [online]. www.ct24.cz, 30. listopadu 2012 [cit. 11. prosince 2012]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/205689-vlady-maji-strach-z-moci-internetu-chteji-ho-kontrolovat/>>

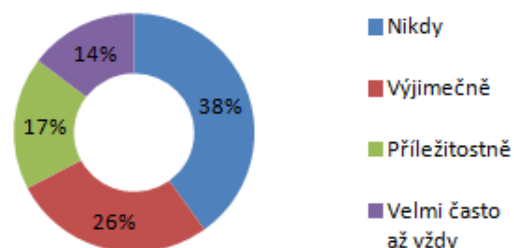
¹⁰¹ URBANOVÁ, Martina. *Systémy sociální kontroly a právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. str. 81

¹⁰² GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 1. vydání. Praha: Argo, 1999 dotisk. str. 185

stahování či pořízování si kopií hudebních produktů, kinematografických děl, softwarových produktů včetně operačních systémů, textových, grafických editorů.¹⁰³

V květnu roku 2012 zveřejnila Business Software Alliance (BSA) v pořadí 9. ročník studie mapující celosvětové tendence softwarové pirátství.¹⁰⁴ Celosvětová míra softwarového pirátství v roce 2011 dosáhla 42 %, což odpovídá částce 63.4 miliard amerických dolarů¹⁰⁵. V rámci této

studie přiznalo celkem 57 % dotázaných, že užívá nainstalovaný software nelegálně (viz graf).¹⁰⁶ Na území Evropské unie byla v roce 2011 míra pirátství 33 %. Česká republika je na tom oproti unijnímu průměru o něco hůře. Celková míra zde dosahuje 35 %, avšak meziroční trend má klesající tendenci. Tiskový mluvčí BSA J. Hlaváč uvádí, že

„hlavním důvodem poklesu míry softwarového pirátství v Česku je úspěšné policejní vymáhání práva, pravidelné protipirátské kampaně a úspěšné prodejní modely softwarových firem.“ Ačkoli je celá třetina softwaru v České republice provozována nelegálně, ČR se řadí mezi státy s nejnižší mírou pirátství (13. místo). Z postkomunistických států¹⁰⁷ je na tom naše země vůbec nejlépe.¹⁰⁸

11. Užívání softwarových děl

Způsoby realizace majetkového práva autorské dílo užít upravuje výslovně zákon (§ 12 odst. 4 AutZ). Toto ustanovení a jeho pravidla lze v plném rozsahu aplikovat i na software. Právem dílo užitím se tedy rozumí především:

- a) právo na rozmnožování softwaru,
- b) právo na rozšiřování originálu nebo rozmnoženiny softwaru,
- c) právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny softwaru,
- d) právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny softwaru.

¹⁰³ CRAIG, Paul, BURNETT, Mark. *Software piracy exposed*. Rockland: Syngress Publishing, 2005. str. 3

¹⁰⁴ Studie je dostupná na adrese:

http://portal.bsa.org/globalpiracy2011/downloads/study_pdf/2011_BSA_Piracy_Study-Standard.pdf

¹⁰⁵ Při směnném kurzu 20 Kč za 1 USD jde v přepočtu přibližně o částku 1, 268 bilionu korun.

¹⁰⁶ BSA Global Software Piracy Study : *SHADOW MARKET 2011*, Ninth edition, May 2012. Dostupné na <http://portal.bsa.org/globalpiracy2011/downloads/study_pdf/2011_BSA_Piracy_Study-Standard.pdf> str. 1

¹⁰⁷ Pro srovnání např.: Ruská federace: 63%, Slovensko: 40%, Estonsko: 48%, Ukrajina: 84%, Polsko: 53%.

¹⁰⁸ HLAVÁČ, Jan. *Míra softwarového pirátství v Česku klesla čtvrtým rokem o procentní bod* [online]. www.bsa.org, 15. května 2012 [cit. 20. prosince 2012]. Dostupné na <http://portal.bsa.org/globalpiracy2011/downloads/press/pr_czech_cz.pdf>

Dílo lze užit i jinými než jmenovanými způsoby.¹⁰⁹ Tyto však představují v praxi nejvýznamnější způsoby užití.

Výše uvedenými způsoby lze software užit jak oprávněně, tedy v souladu se zákonem (*legálně*), tak neoprávněně – v rozporu se zákonem (*nelegálně*).

11.1 Oprávněné užití na základě licenční smlouvy

Mimo případy, kdy již uplynula doba trvání majetkových práv (na tomto místě jde o čistě teoretickou úvahu, neboť nejstarší software pochází ze 70. let 20. století) či případů uvedených v § 66 AutZ, lze software užit legálně pouze na základě předchozího souhlasu oprávněné osoby (programátora či IT společnosti) vyjádřeného ve dvoustranném právním úkonu – licenční smlouvě.

Licenční smlouva představuje dvoustranný právní úkon mezi poskytovatelem licence (programátorem či IT společností) na straně jedné a koncovým¹¹⁰ nabyvatelem licence (dále jen uživatel) na straně druhé (pokud je uživatelem spotřebitel, pak jde o spotřebitelskou licenční smlouvu, na kterou se vztahují příslušné předpisy na ochranu spotřebitele¹¹¹). Na základě této smlouvy jako právního titulu poskytuje oprávněná osoba uživateli povolení k výkonu práva software užit. Jde o tzv. licenci, která může uživatele opravňovat ke všem způsobům užití nebo jen k některým. Rozsah výkonu může být omezený nebo neomezený. Licenční smlouva může být úplatná (v praxi nejběžnější u krabicového softwaru) či bezúplatná (naopak u softwaru, který je dostupný na internetu).¹¹² Tento smluvní typ je vystavěn na zásadě neformálnosti, proto lze tuto smlouvu uzavřít i ústně, s výjimkou případů, kdy se poskytuje licence výhradní. Zpravidla se však licenční smlouva uzavírá písemně, což je nejen praktické, ale i více než rozumné.

Licence bývá často upravena v tzv. licenčních podmínkách, které mohou být nedílnou součástí licenční smlouvy či její přílohou. Velmi časté jsou „licenční podmínky koncového uživatele“ (EULA – *End-User License Agreement*), kdy k samotnému uzavření licenční smlouvy dochází ve chvíli, kdy uživatel před instalací softwaru vyjádří svůj souhlas s licenčními podmínkami „kliknutím“ myši na příslušné místo v okně průvodce instalací.

---

¹⁰⁹ V této práci nejsou uvedeny všechny zákonem jmenované způsoby užití díla – softwaru. Zákon sám připouští i jiné než v něm uvedené způsoby užití (viz § 12 odst. 5 AutZ), jde tedy o výčet demonstrativní.

¹¹⁰ Zákon v § 48 odst. 1 AutZ umožňuje sjednat ve smlouvě možnost nabyvatele poskytnout oprávnění dílo užit i třetí osobě. V takovém případě hovoříme o podlicenci.

¹¹¹ Spotřebitelem je taková fyzická osoba, která při uzavírání a plnění (licenční) smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání (§ 52 odst. 3 OZ).

¹¹² § 46 odst. 1 AutZ

Koncovým uživatelem může být jak spotřebitel, tak podnikatel fyzická/právní osoba, územní samosprávný celek (ÚSC) či stát. Zatímco na spotřebitele se vztahuje občanskoprávní úprava, zbývající subjekty při uzavírání licenční smlouvy podle AutZ postupují ve zbytku podle obchodního zákoníku za předpokladu, že je poskytovatel licence podnikatel¹¹³ a jsou-li u státu a ÚSC splněny podmínky § 261 ObchZ¹¹⁴.

11.1.1 Software dle obsahu licence

Na základě obsahu licenčních ujednání lze rozlišovat následující základní typy softwaru:

- a) **Free Software/Open Source** – lze bez jakýchkoli omezení bezúplatně užívat, kopírovat, poskytovat dalším osobám, zasahovat do jeho zdrojového kódu, který je bez dalšího přístupný.¹¹⁵ Děje se tak na základě tzv. všeobecné veřejné licence (*General Public License*), která uživateli umožňuje neomezený zásah do zdrojového kódu, nebo BSD licence (*Berkeley Source Distribution*), kdy lze software šířit jen pod podmínkou současného uvedení autora a vzdání se práv z odpovědnosti za škodu. S free softwarem souvisí též tzv. volný software (*Public Domain*), který není předmětem žádných autorskoprávních vztahů (právně teoreticky to ovšem možné není).¹¹⁶ Programátor se v tomto případě *de facto* vzdal jakýchkoli autorskoprávních práv (ačkoli *de iure* nemůže) spojených s tímto softwarem a poskytl ho bezúplatně třetím osobám bez uvedení svého autorství. Nutno upozornit, že na základě kogentního ustanovení § 30 odst. 3 AutZ však nelze v této souvislosti hovořit o volném užití softwaru.
- b) **Freeware** - na základě této licence lze software bezúplatně užívat, kopírovat ho a šířit. Není však umožněna modifikace jeho zdrojového kódu. Softwaru tedy nelze upravovat či do něj jinak zasahovat. Lze s ním pracovat pouze tak, jak byl zpřístupněn. Jeho užívání může být vyhrazeno pouze pro osobní a nekomerční účely¹¹⁷. S jiným než uvedeným využitím mohou být spojeny autorské poplatky.

---

¹¹³ Části třetí ObchZ (obchodní závazkové vztahy) se řídí závazkové vztahy mezi státem nebo samosprávnou územní jednotkou a podnikateli při jejich podnikatelské činnosti, jestliže se týkají zabezpečování veřejných potřeb (§ 261 odst. 2 ObchZ).

¹¹⁴ JANSÁ, Lukáš, OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Brno: Computer Press, 2011. str. 42

¹¹⁵ Nejvýznamnějším zástupcem této kategorie je Linux, alternativa ke komerčním Microsoft Windows (více na <http://www.linux.org>).

¹¹⁶ JANSÁ, Lukáš, OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Brno: Computer Press, 2011. str. 44

¹¹⁷ Tak je tomu například v případě antivirového programu „avast! Free Antivirus“ (viz <http://www.avast.com>).

- c) **Shareware** – i tento typ softwaru lze bezúplatně užívat, dále kopírovat a šířit, nelze však do něj zasahovat a jeho možnosti využití jsou omezeny. Často je přístup k některým jeho specifickým funkcím podmíněn poskytnutím peněžité odměny IT společnosti.
- d) **Trial verze** – je vystavěna na obdobném principu jako shareware. Software v trial verzi umožňuje uživateli po časově omezenou dobu využít všech jeho funkcí tak, aby se s nimi mohl prakticky seznámit.¹¹⁸ Poté se všechny nebo jen některé jeho funkce znepřístupní. Uživateli nezbyvá, než se rozhodnout, zda za licenci zaplatí, či bude software nadále používat v omezené verzi nebo ho z počítače odstraní. Překonání ochranných prvků zabráňujících plnohodnotnému užívání trial verze po uplynutí lhůty, jak se často v praxi děje, je jednáním v rozporu s licenčním ujednáním, tudíž nezákonné.
- e) **Demo verze** – představuje část plné verze programu, která byla zpřístupněna uživateli jako určitá reklama, propagace verze plné. Tzv. „demo“ našlo široké uplatnění především v herním průmyslu, kdy IT společnost před uvedením hry na trh zpravidla zpřístupňuje volně šířitelnou demo verzi této hry. Tato demo často obsahují některé autonomní části z plné hry.¹¹⁹ Demo verze jsou bezplatné, volně kopírovatelné a šířitelné (což je ostatně žádoucí), nelze je však modifikovat.
- f) **Komerční software** – užívání tohoto je podmíněno zaplacením odměny za licenci, která plyne IT společnosti. Prodej softwaru se realizuje buď přes internet, kdy si uživatel stáhne software přímo na pevný disk osobního počítače, nebo skrze distribuční síť kamenných či internetových obchodů s krabicovým softwarem. Uživatel je oprávněn s programem zacházet způsoby a v mezích smlouvy EULA. Zpravidla je vyloučeno software kopírovat, šířit či jakákoli jeho modifikace. Obvykle bývá licenční smlouva omezena na instalaci softwaru pouze na jeden osobní počítač. Byla-li sjednána tzv. *multi-licence*, může uživatel nainstalovat software na více počítačů zároveň.
- g) **OEM Software** – tato licence (*Original Equipment Manufacture*) je výlučně spojena s hardwarem (počítačovým vybavením), na kterém je software nainstalován. Jakýkoli přesun tohoto softwaru je vyloučen. Ve zbytku platí bod g). S touto licencí se lze setkat například v případech, kdy spotřebitel uzavírá kupní smlouvu, jejímž předmětem je osobní počítač s již přeinstalovaným operačním systémem.

---

¹¹⁸ Zdarma k vyzkoušení je například trial verze Adobe Photoshop Lightroom 4, kdy po uplynutí stanovené doby přestávají být aktivní funkce ukládání obrázků (blíže o tomto softwaru na www.adobe.com).

¹¹⁹ Například u závodních her je v demo verzi zpřístupněna jedna trasa, kterou lze hrát opakovaně.

Zvolený typ licence je otázkou marketingové strategie. Skutečnost, že je freeware bezplatný ještě nutně nemusí znamenat, že poskytovatel licence v souvislosti s jeho užitím nevytváří zisk. Znatelné je to typicky v případech, kdy je do softwaru „zdarma“ zakomponována komerční reklama (pak jde o tzv. *adware*).

Všeobecně oblíbený software vytváří goodwill společnosti a zvyšuje její atraktivitu na trhu. I IT společnosti s miliardovými obraty (např. *Microsoft*) vyvíjí freeware. Velmi rozšířené mezi uživateli je *Internet Explorer* či *Security Essentials*, které jsou dostupné na základě bezúplatné licence.

11.2 Neoprávněné užití jako projev softwarového pirátství

Prostředků, jimiž dochází k jednání označovanému jako softwarové pirátství, existuje celá řada. Na následujících stranách se autor práce zaměří na ty nejrozšířenější. Jejich společným jmenovatelem je zpřístupňování a šíření pomocí digitálních přenosů v prostředí počítačové sítě internet¹²⁰, jehož prostřednictvím dochází v doslova masovém měřítku k porušování norem na ochranu duševního vlastnictví. Ačkoli je tento způsob zdaleka nejrozšířenější, nelze opomenout ani fyzické šíření nelegálního softwaru na datových médiích (CD, DVD, flash disky) tak říkajíc „z ruky do ruky“.

Jak již bylo opakovaně zdůrazňováno, na rozdíl od ostatních děl (literárních, uměleckých, vědeckých...) má počítačový program z pohledu autorskoprávní ochrany v určitých směrech zvláštní právní režim. Významný rozdíl existuje především v oblasti volného užití díla, jejíž normativní úprava je zakotvena v § 30 AutZ. Za užití díla se podle tohoto ustanovení nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby. Do práva autorského tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla. To však neplatí v případě počítačového programu. Ustanovení § 30 odst. 3 normuje výjimku z jinak obecně platného pravidla v podobě zákazu volného užití autorského díla pro vlastní potřebu fyzické osoby.¹²¹ Je proto zakázáno volné kopírování jakéhokoli softwaru, nestanoví-li licenční smlouva

---

¹²⁰ Vliv internetu na šíření nelegálního softwaru je významný. Trend nelegálního šíření značně podporují neregulovaná datová uložiska jako www.ulozto.cz, kde je volně ke stažení nejvyšší verze operačního systému Windows 7 Ultimate.

¹²¹ Tento zákaz byl do právního řádu České republiky zanesen v důsledku legislativního vlivu EU v roce 1996 zákonem č. 86/1996 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), čímž bylo dosaženo plného souladu s článkem 4 směrnice Rady 91/250/EHS o právní ochraně počítačových programů. Důvodová zpráva v této souvislosti dodává, že *vzhledem k tomu, že vytvoření počítačového programu může být v praxi vysoce nákladnou záležitostí a možnosti jeho využití přitom velmi omezené, bylo by umožnění pořízení kopie pro osobní potřebu uživatele bez souhlasu autora (nebo majitele práv)*

nebo zákon (srov. § 66) jinak. *I. Telec* v této souvislosti poukazuje na konflikt hospodářských zájmů IT společností a fundamentální podstaty práva na soukromí a domácí intimity.¹²²

S výše uvedeným souvisí i skutečnost, kterou si množství spotřebitelů s nízkým právním povědomím zcela neuvědomuje, a sice že při nákupu softwaru si uživatel nekupuje vlastní software, ale jen licenci k jeho užívání. To normuje i § 9 odst. 3 AutZ.¹²³ Tato licence určuje, jakým způsobem lze se softwarem nakládat - například kolikrát lze software nainstalovat. Pokud dojde k instalaci softwaru na více počítačích bez multi-licence¹²⁴, dochází k pirátství (konk. o *Softlifting*). Tento jev je obecně velmi rozšířený.

Nelegální užití legálně nabytého softwaru, kam spadá výše pospaný případ, může záležet též v zpřístupnění softwaru třetím osobám například prostřednictvím vnitřní sítě či internetu. Takovýmto postupem se pirátství dopouští nejen ten, kdo software takto zpřístupnil, ale i ten, kdo software tímto způsobem bez licence užívá. Dopouští se tak **nelegálního užití softwaru** jako další skutkové podstatě softwarového pirátství.

Neméně časté jsou případy **užití nelegálního softwaru**, kdy neoprávněný uživatel (pirát) nainstaluje a užívá software, o kterém ví, že je nelegální nebo že byl nelegálně získán (tzv. *warez*). Děje se tak především prostřednictvím internetových datových uložišť¹²⁵, FTP serverů a architektury *peer-to-peer*, které v zásadě představují nejčastější prostředky **nelegálního šíření softwaru**, další skutkové podstaty softwarového pirátství. Stále poměrně časté jsou i případy poskytování nelegální rozmnoženiny počítačového programu na datových nosičích, ať už komerčně či bezúplatně mezi přáteli. Na tomto místě je však třeba dodat, že se pirátská scéna soustřeďuje především na internetu.

Další skutková podstata softwarového pirátství postihuje případy **neoprávněného zásahu do zdrojového kódu**. Tyto případy jsou však méně časté, neboť vyžadují odbornou znalost programovacího jazyka, kterou běžný uživatel nemá. Sem lze zařadit již uvedený případ tohoto jednání ze strany především bývalých zaměstnanců, kteří ve snaze vytvořit vlastní software, který

---

a bez zaplacení přiměřené odměny vážným, neospravedlnitelným zásahem do autorského práva. Z tohoto důvodu se navrhuje počítačové programy z výjimky zavedené obecně v § 15 odst. 2 písm. a/ výslovně vyloučit.

¹²² TELEČ, Ivo. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví; Dodatek o právu k počítačovým programům*. Brno: Doplněk, 2002. str. 8

¹²³ *Nabytím vlastnického práva nebo jiného věcného práva k věci, jejímž prostřednictvím je dílo vyjádřeno, nenabývá se oprávnění k výkonu práva dílo užít (§ 9 odst. 3 AutZ).*

¹²⁴ NS v usnesení 5 Tdo 765/2005 dovodil, že takové jednání v rozporu s normami autorského práva zároveň naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu.

¹²⁵ Servery umožňující přístup třetím osobám, kam jedna osoba software umístí za účelem jeho dalšího šíření. Na tomto principu byl vystavěn např. www.megaupload.com.

by odpovídal zákonným požadavkům na autorské dílo, porušují autorská práva IT společnosti k takovému programu.

Za pirátské užití softwaru lze v širším smyslu označit též **prolamování bezpečnostních prvků softwarové ochrany**, jejichž úkolem je zabránit nelegálnímu kopírování a šíření rozmnoženin počítačových programů.¹²⁶ Osoba dopouštějící se popsaného jednání bývá označkována jako „*hacker*“ či „*cracker*“.

11.2.1 Subjekt pirátství

Výše popsané způsoby nelegálního užití počítačového programu se mohou dopustit různé subjekty. Autor práce vychází z kategorizace *P. Kramerové*¹²⁷, která rozlišuje:

- A) pirátství koncových uživatelů (*End-User Piracy*),
- B) pirátství prodejců (*Reseller Piracy*),
- C) průmyslové pirátství (*Industrial Piracy*),
- D) pirátství bývalých zaměstnanců (*Former Employee Piracy*),
- E) pirátství podniků (*Corporate Piracy*).

Pirátsství koncových uživatelů vykazuje nejnižší míru společenské nebezpečnosti, resp. škodlivosti. Nutno zdůraznit, že tento druh pirátství se odehrává výhradně v soukromí lidských obydlí, která jsou z pohledu lidských práv považována za nedotknutelná, a jakékoli zásahy jsou přípustné jen tehdy, jen je-li to v demokratické společnosti nezbytné (čl. 12 LZPS). Dále je třeba si uvědomit, že domácí pirátství, jak se někdy označuje, je v mnohých případech¹²⁸ posledním článkem řetězce, na jehož počátku stojí buď „*cracker*“, který softwarovou ochranu prolomí, čímž v zásadě umožní jeho šíření, nebo aktér pirátství prodejců či průmyslového pirátství. Běžný uživatel nelegálního softwaru zpravidla není motivován majetkovým nebo jiným prospěchem.

Z hlediska pirátství prodejců a průmyslového pirátství je však situace opačná. Podnikatelské subjekty (i ve smyslu neoprávněného podnikání dle § 3a ObchZ), jenž se tohoto protiprávního jednání dopouští, vyvíjí soustavnou činnost za účelem dosažení neoprávněného zisku, kterého by za řádného nabytí licenčních práv dosahovat nemohly. Z pohledu právního i mravního je tento

---

¹²⁶ JANSÁ, Lukáš, OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Brno: Computer Press, 2011. str. 60

¹²⁷ KREMEROVÁ, Pavla. *Softwarové pirátství stokrát jinak* [online]. www.zive.sk, 26. listopadu 1998 [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné na <<http://www.zive.sk/softwarove-piratstvi-stokrat-jinak/sc-3-a-153663/default.aspx>>

¹²⁸ nejde-li například o překročení počtu zařízení, na které lze software nainstalovat.

druh pirátství nesrovnatelně závažnější, neboť narušuje řádný průběh hospodářské soutěže, brzdí inovace a tvořivost.

Ekonomicky negativním jevem je též pirátství podniků, které je obdobou pirátství domácího a které záleží v překročení licenční smlouvou stanoveného počtu počítačových zařízení, na které lze software nainstalovat. Velmi často se lze v praxi setkat s případy, kdy obchodní společnost, která má v obchodním majetku desítky osobních počítačů, rozmnoží počítačový program na všechna tato zařízení, ačkoliv k tomu není smluvně oprávněna (nemá multi-licenci). Neméně častým případem je užití freewaru ke komerčním účelům, ačkoli licenční podmínky takové využití podmiňují zaplacením příslušné autorské odměny.

11.3 Oprávněný uživatel rozmnoženiny počítačového programu

Výjimka z obecného pravidla volného užití díla pro osobní potřebu v případě softwaru, byla diskutována výše. Neplatí však absolutně, neboť z ní existuje odchylka (výjimka z výjimky), která záleží v možnosti program kopírovat v režimu tzv. bezúplatné zákonné licence upravené v § 66 AutZ. Každý uživatel, který nakládá se softwarem na základě právního titulu, je oprávněn využít zde stanovených omezení rozsahu práv autora, je-li to nezbytné k běžnému využití programu. To uživatele může za splnění tohoto předpokladu opravňovat i k pořízení záložní či provozní rozmnoženiny¹²⁹. Zákon oprávněnému uživateli dále umožňuje do programu zasáhnout způsobem, který umožní jeho kompatibilitu s jiným programem. Oprávněný uživatel rozmnoženiny může též software přeložit do cizího jazyka, opravovat jeho chyby, zkoumat principy jeho funkčnosti.¹³⁰ Výčet omezení je jednostranně kogentní, není možné ho smluvně zúžit, lze ho však rozšířit.

Tato oprávnění mají značné praktické dopady. Především umožňují konkurenci vytvořit program, který by byl schopen pracovat například na operačním systému Microsoft Windows. Tímto způsobem je zajištěna ochrana před monopolizací trhu se softwarovými produkty.

12. Shrnutí části

V úvodu této části byla přiblížena problematika softwarového pirátství v kontextu počítačové kriminality. Softwarové pirátství obecně představuje *protiprávní jednání, které obecně záleží v porušování autorských práv k počítačovým programům postupy, při nichž dochází k zásahu do*

---

¹²⁹ Provozní rozmnoženinou se rozumí zavedení a uložení počítačového programu do paměti počítače.

¹³⁰ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 628

zdrojového kódu či překonání ochranných prvků, následnému rozmnožení softwaru a jeho užívání a/či následném šíření bez právního titulu.

Celosvětová míra softwarového pirátství v roce 2011 dosáhla 42 %. V České republice pak 35 %, což je o dvě procenta více, než je unijní průměr. Ačkoli je celá třetina softwaru v České republice provozována nelegálně, ČR se řadí mezi státy s nejnižší mírou pirátství (13. místo).

Účelem této kapitoly bylo vymezit užívání softwarových děl po právu na straně jedné a problematiku softwarového pirátství jako negativního společenského fenoménu na straně druhé.

Autor práce tedy nejprve zaměřil pozornost na právně konformní způsoby nakládání se softwarem, a to na základě jednotlivých typů licenční smlouvy (freeware, shareware, OEM...)

Další kapitoly této části věnoval autor práce zrcadlově softwarovému pirátství. Autor koncipoval práci tak, aby byly popsány jednotlivé skutkové podstaty softwarového pirátství, které se v realitě každodennosti nejvíce vyskytují, a dále aby byli typově identifikováni jejich nejčastější pachatelé.

Společensky nejméně škodlivé je pirátství záležející v překročení multi-licence, kdy je legálně pořízený software instalován na více osobních počítačů, než licenční smlouva umožňuje. Naopak nejzávažnějším typem softwarového pirátství je prolamování bezpečnostních prvků softwaru či průmyslové pirátství, kde dochází k významným hospodářským ztrátám.

III. ČÁST: Vymáhání práv a odpovědnost

První část této práce autor věnoval softwaru jako předmětu právních vztahů. V druhé části byla vymezena problematika neoprávněného zasahování do práv spojených se softwarem. Otázka vymáhání práv k softwaru v části první v souvislosti s odpovědností vyplývající z protiprávního jednání popsaném v druhé části je tak systematicky-logickým pokračováním a jakýmsi klimaxem této práce.

Konstrukce právní úpravy vymáhání autorských práv a odpovědnosti s tím související sleduje především ochranu duševního vlastnictví tak, aby bylo zachováno a tržně-ekonomické prostředí podporující inovace a investice a zároveň umožnilo autorům a oprávněným osobám získávat oprávněný zisk ze softwarového díla.¹³¹

Pod pojmem „vymáhání práv“ se skrývá soubor hmotněprávních a procesních nástrojů, které zákon svěčuje oprávněným osobám k obraně proti porušitelům právních vztahů. Tento pojem odpovídá anglickému termínu „*enforcement*“, který se mimo jiné objevuje v anglické verzi směrnice 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví.¹³² Tato směrnice měla do českého právního řádu dopad v podobě (mimo jiné¹³³) novely AutZ zákonem č. 216/2006 Sb. Procesní otázky byly implementovány do zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“) pod marginální rubrikou „Zajištění předmětu důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví“.¹³⁴

S vymáháním práv má přímou souvislost „*právní odpovědnost*“. Jurisprudence nedospěla k jednotnému vymezení a jasnému definování institutu odpovědnosti. V právní teorii se objevují různé přístupy. Za hlavní, do značné míry rozdílné lze považovat přístupy *V. Knappa* na straně jedné a *Š. Luby* na straně druhé.¹³⁵ Autor práce se přiklání ke kompromisnímu přístupu *M. Kalenské*, který záleží ve dvoufázovém vymezení právní odpovědnosti. První fáze odpovědnosti se realizuje simultánně za existence primární povinnosti založené smlouvou či zákonem, kdy tato

---

¹³¹ Bod 1 a 2 preambule směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví

¹³² Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the “enforcement” of intellectual property rights.

¹³³ Uvedená směrnice byla implementována dále též zákonem č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví).

¹³⁴ Novelizován byl § 26, vloženy byly § 78b – 78g OSŘ.

¹³⁵ *V. Knapp* považuje odpovědnost za hrozbu sankcí, která vzniká současně se vznikem povinnosti primární. *Prof. Luby* chápe odpovědnost jako samotnou sankci následující po porušení práva.

působí preventivně ochranně potenciální sankcí za porušení závazku. Druhá fáze nastupuje jako (sekundární) povinnost sankčního charakteru při nesplnění povinnosti primární.¹³⁶

Právní odpovědnost můžeme kategoricky členit dle dualistické teorie¹³⁷ na:

- A) odpovědnost podle práva veřejného (*ius publicum*) a
- B) odpovědnost podle práva soukromého (*ius privatum*).

Autor práce v otázkách konkurence odpovědnosti vychází z názoru Ústavního soudu, podle kterého „proti jednáním porušujícím práva vyplývající z občanskoprávních předpisů je třeba v první řadě brojit soukromoprávními prostředky, při jejich nedostatečnosti uplatnit sankce správní a teprve na posledním místě právo trestní.“¹³⁸ Proto je v této části ve smyslu takto formulované subsidiarity trestní represe nejprve věnována pozornost ochraně softwaru z pohledu práva soukromého (autorské, občanské a obchodní právo) a až poté podle práva veřejného (správní, daňové a trestní právo jako právo *ultima ratio*).

13. Vymáhání práv a odpovědnost podle práva soukromého

Soukromoprávní vztahy vznikají z právních úkonů nebo z jiných skutečností, s nimiž zákon vznik těchto vztahů spojuje.¹³⁹ Za „jiné skutečnosti“ lze mimo jiné považovat protiprávní jednání subjektů soukromého práva. Občanský zákoník jako vůdčí předpis soukromého práva dále stanoví, že „výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy“ (§ 3 odst. 1). Tímto ustanovením zákonodárce kodifikoval obecnou zásadu mravního řádu demokratické společnosti, která v sobě zahrnuje inherentní zásady slušnosti, poctivosti, čestnosti, vzájemné úcty a tolerance práv.¹⁴⁰

---

¹³⁶ BĚLINA, Miroslav a kol. *Pracovní právo*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 343 - 344

¹³⁷ Právní dualismus, tj. členění práva na právo soukromé a právo veřejné, je předmětem množství juristických teorií – např. zájmové, mocenské, organické atd. Autorovi práce je nejbližší teorie mocenská, jejíž otcem je jeden z nejvýznamnějších římských klasických právníků Domitius Ulpianus, který v díle *Digesta* charakterizoval dualismus následovně: *Publicum ius est, quod ad statum rei Romanae spectat; privatum quod ad singulorem utilitatem pertinent.*

Srov. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2009. str. 30 - 32

¹³⁸ Nález ze dne 12. října 2006 sp. zn. I. ÚS 69/06

¹³⁹ parafráze § 2 odst. 1 OZ

¹⁴⁰ ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. str. 67

13.1 Odpovědnost autorskoprávní

Výchozím předpisem, který upravuje ochranu softwaru, autorskoprávní nároky z porušení práv a způsoby jejich uplatnění, je autorský zákon. Základní nároky z ochrany softwaru jsou demonstrativně upraveny v ustanoveních § 40 – 45 AutZ. Tyto nároky lze uplatňovat vůči takové osobě, která neoprávněně zasáhla do autorských práv programátora či nabyvatele práv nebo taková práva ohrozila. Nároky lze uplatňovat samostatně i kumulativně.

Ustanovení § 40 AutZ má povahu generální klauzule a demonstrativně upravuje tyto nároky:

- a) **Určovací nárok:** Programátor se může u soudu dožadovat určení svého autorství k softwaru, a to prostřednictvím žaloby na určení autorství.¹⁴¹
- b) **Zápůrčí nárok:** Realizuje se prostřednictvím negatorní žaloby, kterou se osoba, do jejíž práv bylo neoprávněně zasaženo nebo jejíž práva jsou v ohrožení, domáhá zákazu takového jednání.¹⁴² Předpokladem tohoto nároku je hrozící či trvající zásah do absolutních práv. Žalobce se též může domáhat zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práv autora.
- c) **Informační nárok:** Uplatněním tohoto nároku lze požadovat zejména sdělení informací o původu softwaru, kterými bylo do práv neoprávněně zasaženo, způsobu a rozsahu neoprávněného užití, údajů o výrobě nebo distribuci rozmnoženiny softwaru, úloze a participaci třetích osob na tomto protiprávním jednání.
- d) **Restituční nárok:** Žalobce se může uplatněním tohoto nároku domáhat odstranění následků zásahu do práva, které svým protiprávním jednáním způsobil, a napomoci tak k obnovení s právem souladnému stavu. Zpravidla se tak děje stažením či zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny softwaru.¹⁴³
- e) **Nárok na uveřejnění rozsudku:** Soud může žalobci v rozsudku přiznat právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl.

---

¹⁴¹ Žalobní nárok nemusí splňovat podmínky § 80 písm. c) OSŘ, kde je stanoveno, že žalobou lze uplatnit, aby bylo rozhodnuto o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, pouze je-li na tom „naléhavý právní zájem“. Není tedy třeba prokazovat naléhavý právní zájem, což lze dovodit z rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 3. 1993, sp. zn. 5 Co 42/92 argumentem *per analogiam*. Prostředky, jakých může fyzická osoba použít při obraně proti neoprávněnému zásahu do práva na ochranu osobnosti dle § 13 odst. 1 OZ, nelze považovat za určovací žaloby podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. Žalobce proto nemusí prokazovat naléhavý právní zájem na takovém určení.

¹⁴² Demonstrativně zejména zákazu neoprávněné výroby, neoprávněného obchodního odbytu, neoprávněného dovozu nebo vývozu originálu nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla, neoprávněného sdělování díla veřejnosti, jakož i neoprávněné propagace, včetně inzerce a jiné reklamy.

¹⁴³ Opatření musí být přiměřené závažnosti porušení práva. Zároveň je třeba přihlídnout k zájmům třetích osob, zejména spotřebitelů a osob jednajících v dobré víře (§ 40 odst. 2 AutZ).

f) **Satisfakční nárok:** Žalobce se může domáhat poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou *nemajetkovou* újmu. Zákon stanoví, že se tak může stát omluvou. Pokud by se omluva či přiznání jiného zadostiučinění nejevilo jako postačující, může soud přiznat přiměřené zadostiučinění též v penězích. Přihlédne přitom k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo.¹⁴⁴

Odpovědnost vyplývající z § 40 odst. 1 a 2 AutZ je odpovědnost objektivní, a to bez možnosti liberace. Z pohledu právní teorie se tedy jedná o odpovědnost přísnou, neboli absolutní¹⁴⁵. Je proto právně nevýznamné, zda došlo k porušení v autorském zákoně kodifikovaných práv zaviněným jednáním škůdce. Zavinění je významné až teprve v případech občanskoprávní, trestněprávní či správněprávní (přestupkové) odpovědnosti (o tom viz dále).

Není právně relevantní, byl-li při porušení autorských práv škůdce veden dobrou vůlí, či zda chtěl svým jednáním úmyslně vyvolat v majetkové sféře oprávněné osoby určitou škodu. K prokázání nároku z odpovědnostního právního vztahu založeného neoprávněným zásahem do autorských práv oprávněné osoby stačí prokázat vznik protiprávního stavu založeného protiprávním jednáním deliktně způsobilé osoby a příčinný vztah mezi těmito prvky.¹⁴⁶

13.2 Odpovědnost občanskoprávní

Mimo právní odpovědnost upravenou v autorském zákoně za porušení norem v něm obsažených lze uplatňovat odpovědnost i podle „zvláštních právních předpisů“ (§ 40 odst. 4 AutZ). Tak je tomu v případě práva na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.

Odpovědnost za škodu a za bezdůvodné obohacení je obecně pro oblast soukromého práva upravena v části šesté (6) recentního občanského zákoníku¹⁴⁷.

13.2.1 Odpovědnost za škodu

Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo k jakýmkoli škodám. Tato generální prevenční klauzule normativně upravená v § 415 OZ vyjadřuje obecnou zásadu *neminem leadere*. Dojde-li však ke vzniku škody a nejsou-li dány okolnosti vylučující protiprávnost, vzniká odpovědnému subjektu (škůdci) právní povinnost škodu nahradit. Občanský zákoník rozlišuje občanskoprávní odpovědnost objektivní a subjektivní.

¹⁴⁴ TELEČ, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 418 - 421

¹⁴⁵ Právní teorie zná mimo absolutní odpovědnost absolutní též objektivní odpovědnost prostou, kde zákon připouští škůdci možnost liberace. O tomto blíže viz kapitola Občanskoprávní odpovědnost.

¹⁴⁶ ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vydání. Praha: Linde, 2003. str. 19

¹⁴⁷ V NOZ je odpovědnost za škodu a bezdůvodné obohacení upravena v části čtvrté (4) hlavě třetí (3).

V jednotlivých případech softwarového pirátství nebude mít objektivní odpovědnost zpravidla většího zastání, proto autor tuto kapitolu věnuje především odpovědnosti za zavinění.

Výchozím ustanovením subjektivní odpovědnosti je § 420 OZ, jenž stanoví, že každá fyzická i právnická osoba odpovídá za škodu, kterou způsobila porušením právní povinnosti. Odpovědnost za škodu tedy předpokládá současnou existenci čtyř složek: 1) vznik škody, 2) zaviněné přičitatelné jednání, 3) porušení právní povinnosti a 4) příčinnou souvislost mezi vzniklou škodou a zaviněným jednáním. Žalobci stačí, aby prokázal vzniklou škodu včetně její výše, porušení právní povinnosti a *kauzální nexus*. Strana žalovaná (domnělý škůdce) má v tomto sporu poměrně netradiční postavení, neboť má povinnost důkazní, která vyplývá z tzv. *presumpce zavinění*:¹⁴⁸ „Způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, má se za to, že škodu zavinil z nedbalosti“¹⁴⁹.

Žalovaný (škůdce) musí prokázat, že škoda není výsledkem jeho zaviněného jednání a tím se z odpovědnosti vyvinít – *exkulповat*.

Ad 1) Škodu chápe právní teorie i praxe obecných soudů jako *majetkovou újmu* ve sféře poškozeného *vyjádřitelnou v penězích, která se projevuje buď jako skutečná škoda nebo jako ušlý zisk*.^{150,151} V případech softwarového pirátství vzniká škoda nositeli autorských práv či nabyvateli výhradní licence například v případech, kdy někdo v rozporu se zákonem rozmnoženinu softwaru poskytuje třetím osobám. Tehdy vzniká oprávněné osobě škoda v podobě ušlého zisku.

Prokazování škody může v případě duševního vlastnictví činit potíže. V případě zásahu do autorským zákonem chráněného softwaru se proto místo skutečně ušlého zisku (*lacrum cessans*) může programátor či nabyvatel domáhat náhrady ušlého zisku ve výši příslušné odměny za získání licence, která by byla v době neoprávněného nakládání s počítačovým programem v daném místě a čase obvyklá (§ 40 odst. 4 AutZ).

Ad 2) Zavinění je jediný subjektivní předpoklad odpovědnosti a záleží ve vnitřním psychickém vztahu osoby k vlastnímu jednání a ke škodě, která je jeho následkům (*actus non facit reum nisi mens sit rea*). Má dvě složky: rozumovou a volní. Podle míry přítomnosti obou složek se rozlišuje mezi jednáním (konáním i nekonáním) úmyslným a jednáním z nedbalosti

---

¹⁴⁸ K založení občanskoprávní odpovědnosti zpravidla postačí zavinění ve formě nedbalosti. Existuje však výjimka: § 424 OZ (za škodu odpovídá ten, kdo ji způsobil úmyslným jednáním proti dobrým mravům). Tehdy je třeba, aby zavinění ve formě úmyslu prokázal žalobce.

¹⁴⁹ § 2911 NOZ

¹⁵⁰ Rozsudek NS ČR sp. zn. II Odon 15/96

¹⁵¹ § 442 odst. 1 OZ, § 2952 NOZ

(postačí však přítomnost nevědomé nedbalosti).¹⁵² Tyto termíny rozvíjí nauka trestního práva, a proto se na ně autor práce blíže zaměří v kapitole pojednávající o trestněprávní odpovědnosti.

Ad 3) Právní povinnost může vyplývat jak ze zákona, tak ze smlouvy (*lex contractus*). Identifikaci jednotlivých povinností byla věnována značná pozornost v předcházejících dvou částech práce, proto by byl jakýkoli opětovný rozbor nadbytečný.

Ad 4) Příčinná souvislost neboli vztah příčiny a následku je objektivní složka obou z výše uvedených odpovědnostních typů.^{153 154}

V druhé části byly uvedeny případy zásahů do autorských práv k softwaru, které mají natolik vážné ekonomické důsledky, že vedou ke vzniku mnohdy i značné škody. Takovým případem je především neoprávněné rozmnožování softwaru za účelem jeho dalšího prodeje (tj. průmyslové pirátství). Se vznikem škody jsou však spojeny i další formy pirátství: sdílení softwaru na internetu, pirátství prodejců.

13.2.2 Odpovědnost za bezdůvodné obohacení

Vzájemný vztah bezdůvodného obohacení (neoprávněný majetkový prospěch) a náhrady škody definuje *M. Škárová* tak, že „ustanovení o bezdůvodném obohacení lze aplikovat teprve v situaci, kdy nejsou splněny předpoklady odpovědnosti za škodu. Bylo-li obohacení získáno zaviněným protiprávním jednáním dle § 420 OZ, vzniká poškozenému nárok na náhradu škody,“ nikoli z bezdůvodného obohacení, které je založeno na objektivní odpovědnosti bez ohledu na zavinění (*kvazidelikt*). Lze tedy uzavřít, že jsou-li ve vzájemném vztahu dvou stejných subjektů splněny podmínky pro náhradu škody (je-li dáno zaviněné jednání škůdce), nepřichází v úvahu aplikace ustanovení o bezdůvodném obohacení.¹⁵⁵

Jednotlivé skutkové podstaty bezdůvodného obohacení jsou obsaženy v § 451 OZ. Mezi tzv. *kondikce (condictiones)* patří: plnění bez právního důvodu; plnění z neplatného právního úkonu;

¹⁵² ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. str. 1207

¹⁵³ Odpovědnost lze však dovozovat pouze v případě existence právně významné příčiny a právně významného následku, jež ve vzájemné souvislosti společně zakládají *adekvátní* příčinnou souvislost. Z těchto úvah vychází *J. Krčmář*, podle něhož je příčinná souvislost dána tehdy, je-li škoda podle přirozeného chodu věcí i podle obecné zkušenosti a poznatků „přiměřeným (adekvátním) a nikoli výjimečným, neočekávatelným důsledkem takové události.“ KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské. III. [díl], Právo obligační*. 4. vydání. Praha: Knihovna sborníku věd právních a státních, 1947. str. 311 - 312

¹⁵⁴ Obdobně vyjadřuje vztah příčiny a následku teorie podmínky (*conditio sine qua non*), podle které může dojít k odpovědnosti pouze tehdy, pokud by bez nich škoda nenastala. KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné. 2, díl třetí, Závazkové právo*. 4. vydání. Praha: ASPI, 2005. str. 450

¹⁵⁵ ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. str. 1324

plněním z právního důvodu, který odpadl; majetkový prospěch z nepoctivých zdrojů. Pokud tedy někdo užije cizí software a naplní tím některou z taxativně vymezených skutkových podstat, založí svou odpovědnost z bezdůvodného obohacení.

Pokud se v řízení prokáže, že žalovaný užíval software bez právního titulu, přizná soud žalobci náhradu ve výši dvojnásobku odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem (§ 40 odst. 4 AutZ). Zároveň je třeba vydat vše ostatní, co bylo bezdůvodným obohacením nabyto, a to včetně veškerých užitků, pokud ten, kdo příslušné obohacení nabyt, nejednal v dobré víře (po hříchu takřka všechny případy pirátství).

13.2.3 Odpovědnost za zaměstnance

V předchozí části bylo poukazováno na časté případy softwarového pirátství v obchodních společnostech. Na osobních počítačích v obchodním majetku společnosti bývá tak relativně často nainstalovaný software bez souhlasu odpovědné osoby, avšak s jejím vědomím. V takovém případě odpovídá zaměstnavatel za tento protiprávní stav, jako by škodu způsobil nebo se bezdůvodně obohatil svým přímým jednáním. Je tomu tak na základě ustanovení § 420 odst. 2 OZ, které stanoví, že „škoda je způsobena právnickou osobou anebo fyzickou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili.“ Ještě lépe tuto zástupnou odpovědnost vystihuje ustanovení § 2914 NOZ normující, že „kdo při své činnosti použije zmocněnce, zaměstnance nebo jiného pomocníka, nahradí škodu jím způsobenou stejně, jako by ji způsobil sám.“ „Zásadní je, že osoba použitá k činnosti neprovádí práci či jinou činnost vlastním jménem a na vlastní riziko, ale pro právnickou (fyzickou) osobu, podle jejích příkazů a pokynů, popřípadě v jejím zájmu.“¹⁵⁶

Zaměstnavatel nicméně neodpovídá za škodu či bezdůvodné obohacení v těch případech, kdy se zaměstnanec dopustil excesu. Tak je tomu typicky v případech, kdy software neslouží objektivně ani subjektivně k činnosti konané pro zaměstnavatele, v jeho prospěch či v jeho zájmu. Jako příklad lze uvést aplikační software pro tvorbu a úpravu audio souborů v podniku, jehož předmětem činnosti je výroba zářivek. V takovém případě bychom jen těžko hledali přímou souvislost mezi nelegálním softwarem a činností konanou pro zaměstnavatele či v jeho prospěch. Tehdy by zaměstnanec porušil nejen normy práva autorského, ale též normy práva pracovního, které mu ukládají povinnost pracovat řádně podle svých znalostí, schopností a dodržovat právní

---

¹⁵⁶ Tamtéž str. 1209

předpisy.¹⁵⁷ Bez souhlasu zaměstnavatele nesmějí užívat pro svou osobní potřebu výpočetní techniku.¹⁵⁸ V uvažovaném případě by proto namísto zaměstnavatele odpovídal příslušný zaměstnanec.

Pro úplnost zbývá doplnit, že i těch případech, kdy je protiprávní jednání přičitatelné zaměstnavateli, lze v rámci regresního nároku vůči zaměstnanci uplatnit odpovědnost podle občanskoprávních nebo pracovněprávních předpisů. Dle názoru autora práce představuje tato zákonodárcem zvolená právní konstrukce primární odpovědnosti zaměstnavatele projev *zásady plné náhrady vzniklé škody*¹⁵⁹, neboť zaměstnavatel bývá zpravidla ekonomicky silnějším a tudíž solventnějším k náhradě škody než jednotlivý zaměstnanec.

13.3 Odpovědnost obchodněprávní

Software může být (a mnohdy i bývá) předmětem obchodního tajemství, neboť naplňuje pojmové znaky v § 17 ObchZ (§ 504 NOZ) stanovené. Software je obchodní či technické povahy, má skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu a je-li utajen, a pokud je původním dílem, pak v příslušných obchodních kruzích není dostupný.

Proti protiprávním zásahům do softwaru jako obchodního tajemství přísluší oprávněné osobě (soutěžiteli) právní ochrana dle § 17 a násl. ObchZ nebo v rámci ochrany proti nekalé soutěži (§ 20 ObchZ). Zákon výslovně upravuje skutkovou podstatu porušení obchodního tajemství v § 51 ObchZ (§ 2985 NOZ). Tu naplní ten, kdo se dopustí jednání, jímž jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství, které mu bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným vlastním nebo cizím jednáním přičítícím se zákonu.

Podle § 53 ObchZ se mohou osoby, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, po odpovědné osobě domáhat, aby se tohoto jednání zdržela, odstranila závadný stav, poskytla přiměřené zadostiučinění, nahradila vzniklou škody a vydala bezdůvodné obohacení.

13.4 Procesní aspekty vedení sporu

Dojde-li k ohrožení či zásahu do autorských práv k softwaru, vůči kterému se chce dotčená osoba bránit soudní cestou, může podat jeden z výše uvedených žalobních návrhů. Okamžikem doručení žaloby soudu je zahájeno soudní řízení (sporné).

---

¹⁵⁷ § 301 ZPr

¹⁵⁸ § 316 odst. 1 ZPr

¹⁵⁹ ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. str. 11

V nejběžnějších případech je k podání žaloby aktivně legitimován:

- A) *programátor* softwaru jako původní nabyvatel právem chráněných autorských práv,
- B) *dědic*, který vstoupil do příslušných autorských práv programátora,
- C) *nabyvatel výhradního licenčního oprávnění* k výkonu práva software užit,¹⁶⁰
- D) *zákonný vykonavatel výlučných majetkových práv*,¹⁶¹

V případě postmortální ochrany jsou k ochraně softwaru aktivně legitimovány *osoby blízké či právnická osoba* sdružující autory.

Pasivně legitimovanou osobou z těchto sporů je:

- E) *rušitel*,
- F) *škůdce*,
- G) *osoba, která se bezdůvodně obohatila*,
- H) *soutěžitel*
- I) *osoba ohrožující práva spojená se softwarem*,
- J) *jiná osoba*^{162 163}.

Vedle žalobních návrhů přichází v úvahu i další procesní instituty nezanedbatelného významu. Klíčové je především předběžné opatření upravené v ustanovení § 74 a násl. OSŘ. Tento prostředek zajištění účelu řízení se uplatňuje zejména v těch případech, kde je třeba, aby byly zatímně upraveny poměry účastníků. Neopomenutelným institutem je též zajištění důkazu (§ 78 OSŘ) či speciální, pro potřeby softwarové ochrany spíše uplatnitelné, zajištění předmětu důkazního prostředku ve věcech týkajících se práv z duševního vlastnictví (§ 78b a násl. OSŘ).¹⁶⁴

Zajištění předmětu důkazního prostředku lze provést pouze na základě návrhu, který musí mimo obecných náležitostí¹⁶⁵ obsahovat přesné označení účastníků řízení¹⁶⁶. Návrh musí dále obsahovat jasné vyličení, v čem navrhovatel spatřuje porušování svých práv. To musí prokazatelně odůvodňovat zajištění konkrétního předmětu důkazního prostředku (zboží, materiál

---

¹⁶⁰ Na základě licenční smlouvy.

¹⁶¹ Typicky zaměstnavatel.

¹⁶² Takové osoby v autorském zákoně stanovené, které mají zvláštní povinnost něco konat – například poskytnout informace. Dále sem patří též osoby poskytující služby, jež jsou prostředkem porušování autorských práv.

¹⁶³ TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2007. str. 428 - 429

¹⁶⁴ Tamtéž str. 421

¹⁶⁵ Z každého podání soudu musí být zřejmé, jakému soudu je určeno, kdo jej činí, jaké věci se týká a co sleduje. Zároveň musí být podepsáno a datováno (§ 42 odst. 4 OSŘ).

¹⁶⁶ Tj. u fyzických osob jméno, příjmení a bydliště; u osob právnických obchodní firmu nebo název a sídlo, ve věcech obchodních identifikační číslo (IČO) právnické osoby, IČO fyzické osoby, která je podnikatelem. Je-li to nezbytné, je možné uvést i další údaje potřebné k identifikaci účastníků řízení se zřetelem k hmotněprávní povaze porušeného práva z duševního vlastnictví.

nebo nástroje¹⁶⁷, dokumenty) a způsob zajištění. Tím je soud vázán. Zajišťovaný předmět musí být precizně a nezaměnitelně identifikován¹⁶⁸.

Vzhledem ke skutečnosti, že v důsledku univerzálnosti internetové sítě, která je nejčastějším kanálem šíření nelegálního softwaru, často v praxi dochází k porušování práv z duševního vlastnictví subjekty nacházejícími se na území jiného státu. V případě, že je takovým státem členský stát Evropské unie (27), může návrh na zajištění předmětu důkazního prostředku směřovat i proti zboží, dokumentům či nástrojům, které se nacházejí na jeho území. Podrobnosti stanoví nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech.¹⁶⁹

13.4.1 Kdy žalovat?

Přestože dojde k zásahu do práv oprávněné osoby podle autorského práva, čímž se aktivizuje odpovědnost, jakožto sekundární povinnost, neznamená to nutně, že tato oprávněná osoba svá práva začne vymáhat, neboť to záleží, s výjimkou trestního práva a částečně práva správního, kde platí zásada legality¹⁷⁰ a oficiality¹⁷¹, především na jejím vlastním nezávislém uvážení (*zásada dispoziční*).¹⁷²

Nutno zdůraznit skutečnost, že existují i jiné cesty řešení vzniklého sporu, které se neopírají o činnost státních orgánů. Takzvané alternativní způsoby řešení sporů, kam patří rozhodčí řízení, mediace, smířčí řízení a jiné, mohou být co do výsledku neméně efektivní. V každém konkrétním případě je třeba zvážit, jaká cesta je pro subjekt, kterému svědčí autorská práva, nejvhodnější. Hlediska přitom mohou být různá.

---

¹⁶⁷ V případech softwarového pirátství bude jistě nejčastějším nástrojem výpočetní technika, především pevné disky a jiná záznamová zařízení.

¹⁶⁸ R. Horáček upozorňuje, že nelze za dostatečně určitý považovat návrh na „zajištění „účetnictví“ za účelem prokázání výše vzniklé škody, ale pouze účetních dokladů, které mají vztah k porušování práva k duševnímu vlastnictví.“

Srov. DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. str. 477

¹⁶⁹ DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soud...*, str. 476 - 478

¹⁷⁰ Zásada legality vyplývá z ustanovení § 2 odst. 3 TrŘ, který stanoví, že státní zástupce je povinen stíhat všechny trestné činy, o nichž se dozví, pokud zákon nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, nestanoví jinak.

¹⁷¹ Zásada oficiality je zakotvena v § 2 odst. 3 trestního řádu a stanoví, že orgány činné v trestním řízení postupují z úřední povinnosti.

¹⁷² ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vydání. Praha: Linde, 2003. str. 20

14. Odpovědnost podle práva veřejného

Softwarové pirátství ve smyslu porušování práv a oprávněných zájmů subjektů, kterým svědčí práva z duševního vlastnictví vztahující se k softwarovému dílu, mohou svým rozsahem a závažností dosahovat různé intenzity a stupně nebezpečnosti pro demokratickou společnost.¹⁷³ Na tuto skutečnost proto nezapomněl ani zákonodárce, když pozitivní právo rozšířil o skutkové podstaty správních deliktů a trestných činů postihující určitá společensky zvláště nebezpečná a škodlivá jednání směřující k pirátství.

Ačkoliv se ve veřejném právu akcentuje zejména zájem celospolečenský, může poškozený (např. IT společnost, programátor) v adhezním řízení realizovat svůj individuální zájem spočívající v uplatnění náhrady škody.

Členění této kapitoly reflektuje společenskou škodlivost a míru represe jakožto státně mocenského donucení v podobě trestu tak, jak ji upravují jednotlivé právní předpisy.

14.1 Odpovědnost správněprávní

14.1.1 Přestupky

Základním pramenem přestupkového práva je přestupkový zákon. Vedle tohoto předpisu obsahují normy přestupkového práva mnohé zvláštní zákony. Tímto zvláštním zákonem je i AutZ, který v § 105a obsahuje právní úpravu tří přestupků na úseku autorského, resp. softwarového práva.

První skutková podstata postihuje neoprávněné užití softwaru. Sem lze podřadit většinu ze skutkových podstat softwarového pirátství. V druhém případě se přestupku dopouští ten, kdo obchází účinné technické prostředky ochrany softwaru nebo ve smyslu § 44 odst. 1 usnadňuje nebo zastírá porušování práva k softwaru. Konečně třetí skutkovou podstatu přestupku naplní ten, kdo nesplní oznamovací povinnost podle § 24 odst. 6. Sankcí je ve všech případech uložení pokuty až do výše 150 000 Kč.

14.1.2 Jiné správní delikty

Zatímco výše uvedené přestupky může spáchat pouze fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti, správních deliktů podle § 105b AutZ se může dopustit jen fyzická osoba -

---

¹⁷³ VOJČÍK, Peter. *Právo duševního vlastnictví*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 69

podnikatel nebo osoba právnická. Půjde tak o případy uplatnění odpovědnosti poskytovatelů, provozovatelů, prodejců, výrobců atp., jak je uvedeno v předchozí části této práce.

Skutkové podstaty těchto správních deliktů jsou totožné s výše uvedenými přestupky. Na rozdíl od přestupků však není u těchto deliktů vyžadováno zavinění, autorský zákon proto upravuje pro určité případy možnost liberace.¹⁷⁴ I v těchto případech lze uložit pokutu do výše lze 150 000 Kč.

Pokud by uvedené jednání společné pro přestupky i tyto správní delikty dosáhlo vyššího stupně společenské škodlivosti, není vyloučena (za současného uplatnění zásady subsidiarity trestní represe) odpovědnost podle práva trestního (viz dále).

14.1.3 Softwarové pirátství jako daňový únik

Otázka softwarového pirátství má výrazné dopady též na veřejné rozpočty, neboť bez řádného zakoupení softwaru nedochází k odvodu příslušných daní. V ČR byl dle studie BSA v roce 2011 užíván nelegálně software o přibližné hodnotě 4 miliardy Kč.¹⁷⁵ Tím státní rozpočet přišel na dani z přidané hodnoty (DPH) o více jak 800 milionů Kč. Stát však trácí též na dani z příjmu.

K této otázce se v minulosti vyjádřil tehdejší náměstek ministra financí ČR (2010) I. Fuksa. Ten uvedl, že se v daňovém řízení daňová správa „při své kontrolní činnosti běžně zabývá otázkou uznatelnosti výdajů za hardware, které by se bez legálně nabytého softwaru měly stát daňově neuznatelnými, čímž by samozřejmě také došlo k ovlivnění výše základu daně.“ V této souvislosti dodává, že „pirátům hrozí doměření daňového úniku, který vznikl neodvedením DPH z nelegálně instalovaného softwaru, a to včetně uložení penále.“¹⁷⁶

14.2 Odpovědnost trestní

Konečně lze z jednotlivých skutkových podstat softwarového pirátství vyvodit též trestněprávní odpovědnost, která, jak již bylo opakovaně řečeno, představuje krajní prostředek ochrany nejdůležitějších společenských zájmů a hodnot.

Nutno nicméně poukázat na skutečnost, že v mnohých případech bývá upřednostňován režim trestněprávní odpovědnosti čistě z důvodů pohodlnosti, kdy ten, do jehož autorských práv bylo

---

¹⁷⁴ Právnická osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila (§ 105c AutZ).

¹⁷⁵ BSA Global Software Piracy Study : *SHADOW MARKET 2011*, Ninth edition, May 2012. str. 8

¹⁷⁶ FUKSA, Ivan. *Softwarové pirátství bude stále častěji postihováno jako daňový únik* [online]. www.mfcr.cz , 24. května 2010 [cit. 29. prosince 2012]. Dostupné na <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_55412.html?year=2010>

neoprávněně zasaženo, podáním trestního oznámení přenáší povinnost vyhledat důkazy na orgány činné v trestním řízení, jejichž činnost financuje ze svého rozpočtu stát, a tím uplatňování trestního práva zneužívá,¹⁷⁷ neboť se tímto postupem v podstatě zbavuje povinnosti důkazní (a tvrzení, podává-li trestní oznámení na neznámého pachatele). Je tak na příslušném státním zástupci, aby vyhodnotil vhodnost zahájení trestního řízení, popřípadě odkázal na uplatnění nároku v řízení ve věcech občanskoprávních.

Obecně lze tedy konstatovat, že by v trestním řízení měly být stíhány především ty nejzávažnější případy úmyslného porušování autorských práv k softwaru, které se vyznačují vysokou mírou společenské škodlivosti. Ve smyslu uvedených případů porušování autorských práv by měl být trestně stíhán zejména ten, kdo ve velkém uvede na trh nelegální rozmnoženiny softwaru, zpřístupní jejich obsah třetím osobám na internetu či vnitřní síti s dálkovým přístupem nebo jinak komerčně či nekomerčně motivován parazituje na tvůrčí činnosti jiného. Půjde tedy o pirátství prodejců, podniků či průmyslové pirátství, tak jak je uvedeno v části druhé této práce.

Trestní odpovědnost jako taková je vystavěna výlučně na zásadě zavinění - *nullum crimen sine culpa* (srov. soukromoprávní objektivní odpovědnost). Základním předpokladem trestní odpovědnosti pro neoprávněný zásah do práv souvisejících se softwarem je dále naplnění všech obligatorních znaků skutkové podstaty příslušného trestného činu.

Trestný čin, který nás bude nejvíce zajímat, je uveden v § 270 TZ a zakládá trestní odpovědnost takového pachatele, který „neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu“ – v našem případě počítačovému programu. Takto formulovaná objektivní stránka trestného činu je značně univerzální a lze pod ní tudíž podřadit většinu skutkových podstat softwarového pirátství. Pokud jde o osobu pachatele, takového jednání se může dopustit kdokoliv.¹⁷⁸ Subjektivní stránka vyžaduje úmyslné vědomé zavinění (*dolus directus*).

První kvalifikovaná skutková podstata akcentuje vyšší společenskou a ekonomickou nebezpečnost komerčního pirátství, kdy pospané jednání naplňuje znaky obchodní činnosti nebo jiného podnikání. Druhou kvalifikovanou skutkovou podstatu naplní ten, kdo si opatří uvedeným činem prospěch velkého rozsahu (5.000.000 Kč), jinému takovou škodu způsobí.

---

¹⁷⁷ VOJČÍK, Peter. *Právo duševního vlastnictví*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. str. 70

¹⁷⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010. str. 676

Za tento trestný čin lze v základní skutkové podstatě obžalovanému uložit trest zákazu činnosti, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty či odnětí svobody, a to až na dvě léta. V té kvalifikované je pachatel ohrožen odnětím svobody až na pět, resp. osm let.

Trestní zákoník chrání software proti pirátství též v dalších ustanoveních trestných činů. Poukázat lze na trestný čin *poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti* podle § 232 či na trestný čin *neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací* dle § 230, který postihuje uvedený případ překonání bezpečnostních prvků chránících software před neoprávněným užitím. Vzpomeňme dále rutinní počítačové programy, které nesplňují pojmové znaky softwarového díla a které tudíž nejsou autorským dílem. Jak bylo uvedeno, tento nepůvodní software může být přesto vnímán jako obchodní tajemství, které je chráněno normami trestního práva pod trestným činem *porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže* podle § 248 odst. 1 TZ.¹⁷⁹

15. Shrnutí části

Problematika právní odpovědnosti za ohrožování či porušování autorských práv k softwaru je poměrně komplikovaná. Autor práce ji koncepčně rozdělil na odpovědnost podle práva soukromého a odpovědnost podle práva veřejného, které mohou za současného přihlídnutí k subsidiaritě trestní represe působit současně.

Autorský zákon jako zákon převážně soukromoprávní je výchozím předpisem ochrany softwaru. Nositeli autorských práv umožňuje využít řady ochranných instrumentů. Především záporného nároku, určovacího nároku či nároku na přiměřené zadostiučinění. Podle práva soukromého je dále ten, kdo způsobil nositeli autorských práv k softwaru škodu, povinen tuto nahradit v míře odpovídající škodě skutečné či ušlému zisku. Subsidiárně je softwarový pirát povinen k vydání bezdůvodného obohacení. Software je způsobilý být předmětem ochrany též jako obchodní tajemství.

Podle práva veřejného může být v méně závažných případech, kdy intenzita protiprávního jednání záležejícího v softwarovém pirátství nedosahuje kriminalizované společenské škodlivosti, pachatel potrestán v režimu správního trestání, a to peněžitým trestem. V případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu lze ultimativně uplatnit odpovědnost trestní.

---

¹⁷⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. str. 2741

Závěr

Pro svou jedinečnost, rozmanitost a částečně technický charakter představuje software specifický předmět právních vztahů a svébytný předmět duševního vlastnictví. Právě otázka právně teoretického vymezení počítačového programu jako právního institutu byla jedním z cílů této kvalifikační práce. Jak vyplynulo z výsledků analýzy a komparace, právní řád České republiky v kontextu práva Evropské unie počítačovému programu oproti jiným statkům duševního vlastnictví přiznává postavení *sui generis*. Předně software na rozdíl o ostatních autorských děl nemusí být jedinečným výtvozem. Postačí, je-li původní. Významná je též výluka z možnosti dílo volně užít pro osobní potřebu. Další zvláštností, která vymezuje počítačový program vůči ostatním autorským dílům, je skutečnost, že osoba autora značně ustupuje do pozadí, neboť většina softwarových produktů bývá vyvíjena v rámci zaměstnaneckého nebo obdobného poměru, kdy práva se softwarem spojená vykonává zaměstnavatel.

Software je moderní nástroj nezpochybnitelného významu. Široká škála jeho možné aplikace z něj činí univerzální symbol technologického a hospodářského rozvoje lidstva. Vždyť i tato práce vznikla v přímé souvislosti s existencí softwaru – předně operačního systému jako základního předpokladu spojení s komponenty počítače a dále pochopitelně textového procesoru, který zaznamenal pokyny autora práce v podobě formátovaného textu. Vysoká míra poptávky po softwarových produktech, značná lukrativita tohoto odvětví a schopnost nenáročné reprodukovatelnosti a potenciální všudypřítomnosti tohoto nehmotného statku však s sebou přináší i celou řadu nežádoucích jevů souhrnně označovaných jako softwarové pirátství. Této problematice autor práce věnoval část druhou. V této části autor předně vymezil zákonný postup při nakládání se softwarem, a to v mezích licenční smlouvy. Do protipólu byly pak stavěny jednotlivé příklady protiprávního jednání. Autor kladl důraz především na odlišení jednotlivých skutkových podstat softwarového pirátství s přihlédnutím ke společenské nebezpečnosti a hospodářskému dopadu na IT společnosti.

Systematicky logickým klimaxem a zároveň jedním z dílčích cílů této práce byla konečně analýza právních konsekvencí za protiprávní jednání směřující vůči právům spojeným se softwarem. Této problematice byla věnována část třetí.

Objektivní právo by mělo přispívat k zabezpečování slušného soužití lidí a přiměřeně garantovat ochranu jejich práv. Právo však nemůže fungovat bez efektivních nástrojů jeho

vymáhání, a proto právní řád ČR umožňuje oprávněné osobě využít celé řady účinných prostředků obrany jejích práv a oprávněných zájmů. Vždy je však třeba volit takový právní nástroj, který je v dané situaci nejvhodnější.

Trestní právo je podstatným nástrojem v boji proti softwarovému pirátství, nemělo by však být primárním prostředkem ochrany, jak se často děje. Ve smyslu zásady subsidiarity trestní represe, jak ji vymezila judikatura Ústavního soudu ČR, by měly být nejprve voleny prostředky obrany v řízení ve věcech občanskoprávních, dále v řízení správním a pouze v krajních případech by mělo být přistupováno k trestnímu stíhání.

Ačkoliv se názory na adekvátnost ochrany softwaru v právní teorii i praxi různí, dle názoru autora této práce je autorskoprávní ochrana *de lege lata* efektivní a dostatečná. Ačkoliv by si i autor jistě dokázal představit komplexnější právní úpravu, kterou si tato problematika jistě po právu zaslouží, je třeba mít na paměti, že stejně jako žádná právní norma neznemožní zloději, aby kradl, tak žádná norma neochrání společnost před pirátstvím. Proto autor práce případnou legislativní iniciativu pokládá za spíše zbytečnou.

Preventivní funkce právního řádu jako celku by měla přispívat k maximalizaci předcházení softwarového pirátství. Osvěta společnosti, informovanost, upozorňování na právní aspekty spojené s tímto protiprávním jednáním by měly vést k lepšímu právnímu povědomí o škodlivosti těchto aktivit. Přestože míra pirátství konstantně klesá, je třeba i nadále rozvíjet aktivity směřující k maximálnímu omezení těchto nezákonných praktik. V důsledku pirátství vznikají značné ekonomické škody. Pirátství brzdí inovace a rozvoj, tržní hospodářství, pracovní trh, zatěžuje veřejný rozpočet. Podle čl. 1 Ústavy je ČR právní stát. To znamená, že k jednání státu je třeba zákona, který by tvořil právní základ jeho vrchnostenského jednání. Zároveň to ale znamená, že bude právo aktivně vymáhat. To se však v ČR nikoli zcela daří.

Použitá literatura a jiné informační zdroje

Knižní publikace:

1. BĚLINA, Miroslav a kol. *Pracovní právo*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007. 539 s.
2. BURROWS, Andrew. *English private law*. Oxford, New York: Oxford University Press, 2007. 1848 s.
3. CORNISH, William, LLEWELYN, David, APLIN, Tanya . *Intellectual property : patents, copyright, trade marks and allied rights*. London: Sweet & Maxwell; Thomson Reuters, 2010. 974 s.
4. CRAIG, Paul, BURNETT, Mark. *Software piracy exposed*. Rockland: Syngress Publishing, 2005. 310 s.
5. ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. vydání. Praha: Linde, 2003. 251 s.
6. DRÁPAL, Lubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009. 1600 s.
7. FIALA, Josef, HURDÍK, Jan, KORECKÁ, Věra, TELEC, Ivo. *Lexikon - Občanské právo*. 2. rozšířené vydání. Ostrava: Sagit, 2001. 512 s.
8. GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. 1. vydání. Praha: Argo, 1999 dotisk. 595 s.
9. HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3., rozšířené vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. 1459 s.
10. HORÁČEK, Roman, HAJN, Petr, ČADA, Karel. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. 424 s.
11. CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Autorský zákon: komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. 477 s.
12. JANSA, Lukáš, OTEVŘEL, Petr. *Softwarové právo: praktický průvodce právní problematikou v IT*. Brno: Computer Press, 2011. 340 s.
13. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010. 904 s.
14. JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. 284 s.
15. JOHNS, Adrian. *Piracy : the intellectual property wars from Gutenberg to Gates*. Chicago, London: The University of Chicago Press, 2009. 626 s.

16. KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné. 2, díl třetí, Závazkové právo.* 4. vydání. Praha: ASPI, 2005. 612 s.
17. KRČMÁŘ, Jan. *Právo občanské. III. [dí], Právo obligační.* 4. vydání. Praha: Knihovna sborníku věd právních a státních, 1947. 413 s.
18. KUČHTA, Josef a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky.* Praha: C.H. Beck, 2005. 544 s.
19. LEŠKA, Rudolf, OSTROUCHOV, Petr. *Práva duševního vlastnictví: příručka pro Technickou univerzitu v Liberci.* Liberec: Technická univerzita, 2012. 100 s.
20. MUSIL, Stanislav. *Počítačová kriminalita: nástin problematiky: kompendium názorů specialistů.* Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000. 281 s.
21. PORADA, Viktor, KONRÁD, Zdeněk. *Metodika vyšetřování softwarového pirátství.* Praha: Policejní akademie České republiky, 1999. 54 s.
22. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo.* 2. vydání. Praha: ASPI, 2009. 463 s.
23. SMEJKAL, Vladimír. *Internet a §§§.* 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2001. 284 s.
24. SMEJKAL, Vladimír a kol. *Právo informačních a telekomunikačních systémů.* 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004. 770 s.
25. SMEJKAL, Vladimír, SOKOL, Tomáš, VLČEK, Martin. *Počítačové právo.* Praha: C. H. Beck, 1995. 264 s.
26. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář.* 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. 3614 s.
27. ŠIŠKOVÁ, Naděžda. *Dimenze ochrany lidských práv v EU.* 1. vydání. Praha: ASPI, 2003. 226 s.
28. ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník: komentář.* 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009. 2321 s.
29. TELEEC, Ivo, TŮMA, Pavel. *Autorský zákon: komentář.* Praha: C.H. Beck, 2007. 971 s.
30. TELEEC, Ivo. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví; Dodatek o právu k počítačovým programům.* Brno: Doplněk, 2002. 21 s.
31. URBANOVÁ, Martina. *Systémy sociální kontroly a právo.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 191 s.
32. VLČEK, Martin. *Softwarové právo pro každý den.* Praha: Grada, 1993. 105 s.

33. VOJČÍK, Peter. *Právo duševného vlastníctva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 495 s.

Časopisecká literatura:

34. KOMÁREK, Jan. Soudní dvůr EU květen 2012. *Soudní rozhledy*, 2012, č. 7-8, s. 292
35. BAYEROVÁ, Monika. Evropská úmluva o počítačové kriminalitě a sexuální zneužívání dětí. *Trestněprávní revue*, 2003, č. 5, s. 156
36. MUNKOVÁ, Jindřiška. SRN: OLG Köln am Rhein (Vrchní zemský soud Köln am Rhein), 19 U 146/950, *Soudní rozhledy*, 1997, č. 6, s. 167
37. PŘIBÁN, Jiří. Několik poznámek k sociologii práva. *Sociologický časopis*, 1992, č. 28, str. 770 – 781.

Studie:

38. BSA Global Software Piracy Study : SHADOW MARKET 2011, Ninth edition, May 2012. Dostupné na
<http://portal.bsa.org/globalpiracy2011/downloads/study_pdf/2011_BSA_Piracy_Study-Standard.pdf>

Internetové stránky:

39. HAVLÍK, Michal. *Patentovatelnost počítačových programů* [online]. www.itpravo.cz, 4. února 2003 [cit. 6. října 2012].
Dostupné na <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=117187>>.
40. Česká televize. *Vlády mají strach z moci internetu - chtějí ho kontrolovat* [online]. www.ct24.cz, 30. listopadu 2012 [cit. 11. prosince 2012].
Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/205689-vlady-maji-strach-z-moci-internetu-chteji-ho-kontrolovat/>>
41. FUKSA, Ivan. *Softwarové pirátství bude stále častěji postihováno jako daňový únik* [online]. www.mfcr.cz, 24. května 2010 [cit. 29. prosince 2012]. Dostupné na <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_55412.html?year=2010>
42. KREMEROVÁ, Pavla. *Softwarové pirátství stokrát jinak* [online]. www.zive.sk, 26. listopadu 1998 [cit. 1. listopadu 2012]. Dostupné na <<http://www.zive.sk/softwareve-piratstvi-stokrat-jinak/sc-3-a-153663/default.aspx>>

43. HLAVÁČ, Jan. *Míra softwarového pirátství v Česku klesla čtvrtým rokem o procentní bod* [online]. www.bsa.org, 15. května 2012 [cit. 20. prosince 2012]. Dostupné na <http://portal.bsa.org/globalpiracy2011/downloads/press/pr_czech_cz.pdf>
44. MATEJKA, Ján. *Softwarové patenty aneb Poslední dějství počítačového programování?* [online]. www.lupa.cz, 9. června 2004 [cit. 6. října 2012]. Dostupné na <<http://www.lupa.cz/clanky/softwarove-patenty-aneb-posledni-dejstvi-pocitacoveho-programovani/>>
45. Evropská komise. *eEurope+* [online]. [www.http://ec.europa.eu](http://ec.europa.eu), [cit. 19. října 2012]. Dostupné na <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_207_cs.htm>

Právní předpisy ČR:

46. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
47. Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
48. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
49. Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů
50. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
51. Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
52. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
53. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
54. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Právní předpisy EU:

55. Smlouva o fungování Evropské unie
56. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES o dodržování práv duševního vlastnictví, jeho vymáhání a občanskoprávní a správněprávní ochraně
57. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/0127/COD o trestních opatřeních k prosazování práv duševního vlastnictví
58. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES o právní ochraně počítačových programů

Právní předpisy USA:

59. Title 35 United States Code, U.S. Patent Act, ve znění pozdějších předpisů

Mezinárodní smlouvy:

60. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, ve znění pařížské revize z 24. července 1971, vyhlášená ve Sbírce zákonů pod č. 133/1980 Sb., ve znění vyhl. pod č. 19/1985 Sb.
61. Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé ze dne 4. října 1993, vyhlášená ve Sbírce zákonů pod č. 7/1995 Sb.
62. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. 11. 1950, ve znění dodatkových protokolů, vyhlášená ve Sbírce zákonů pod č. 209/1992 Sb.
63. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), která je přílohou Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) ze dne 15. dubna 1994, vyhlášená ve Sbírce zákonů pod č. 191/1995 Sb.

Judikatura:

64. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. září 1982, sp. zn. 3 Cz 49/81
65. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. ledna 1996, sp. zn. II Odon 15/96
66. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. listopadu 2005, sp. zn. 5 Tdo 765/2005
67. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. září 2008, sp. zn. 5 Tdo 1056/2008
68. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. března 2011, sp. zn. Cdo 2769/2010
69. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. 5 Tdo 281/2011
70. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 19. března 1993, sp. zn. 5 Co 42/92
71. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27. ledna 2012, sp. zn. 31 Af 10/2011
72. Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 2. května 2012, sp. zn. C-406/10
73. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva „Melnychuk proti Ukrajině“ ze dne 5. července 2005, sp. zn. 28743/03, ECHR 2005-IX
74. Rozsudek Vrchního zemského soudu v Kolíně nad Rýnem OLG ze dne 2. 2. 1996, sp. zn. 19 U 146/950

Další zdroje:

75. Důvodová zpráva k zákonu č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
76. Důvodová zpráva k zákonu č. 86/1996 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů
77. Technická norma ČSN 369 001
78. Technická norma ČSN ISO 2382

Shrnutí v českém jazyce

Autor diplomovou práci rozdělil do třech samostatných částí. V úvodu části první autor nejprve vymezil prameny softwarového práva. Poté přistoupil k vymezení softwaru jako předmětu právních vztahů. Zaměřil se na jeho odlišnosti ve vztahu k ostatním autorským dílům, zaobíral se též povahou softwaru jako předmětu občanskoprávních vztahů. Následně rozebral jednotlivá nejdůležitější subjektivní autorská práva. Byla zohledněna též aktuálně diskutovaná problematika patentovatelnosti softwaru.

Druhá část práce byla vyhrazena užívání softwarových děl. Autor koncipoval tuto část zrcadlově. Nejprve vymezil užívání softwaru po právu. Identifikoval a popsal nejčastější druhy softwarových licenčních smluv. Poté se zaměřil na protiprávní zásahy do autorských práv k softwaru, tedy tzv. softwarové pirátství. Popsal jednotlivé skutkové podstaty softwarového pirátství, které v praxi nejvíce vyskytují, a identifikování nejčastější pachatele.

Poslední, třetí část této práce byla věnována problematice právní odpovědnosti za ohrožování či porušování autorských práv k softwaru. Autor práce ji koncepčně rozdělil na odpovědnost podle práva soukromého a odpovědnost podle práva veřejného. K ochraně subjektivních práv k softwaru podle práva soukromého náleží nositeli práv zejména negatorní žaloba, nárok na určení autorství, nárok na přiměřené zadostiučinění, dále nárok na náhradu škody, subsidiárně vydání bezdůvodného obohacení. Software je způsobilý být předmětem ochrany též jako obchodní tajemství. Podle práva veřejného může být v méně závažných případech, kdy intenzita protiprávního jednání záležejícího v softwarovém pirátství nedosahuje kriminalizované společenské škodlivosti, pachatel potrestán v režimu správního trestání, a to peněžitým trestem. V případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu lze ultimativně uplatnit odpovědnost trestní.

Klíčová slova

---

software, počítačový program, pirátství, licence, autor, autorské právo, autorské dílo, původnost, patentovatelnost, právní odpovědnost, počítačová kriminalita

Abstract in English

Author of this Paper has divided the text into three parts. In the introduction of the first part Author firstly delimits legal sources of software law. Then, Author addresses definition of software as a legal asset. In this part Author concentrates on the differences between software and other copyright protected works. Author also deals with legal nature of software also as an object of civil law relations. Next, most important subjective copyright rights are analyzed. This Paper, thereafter, also takes into account currently discussed issue of patentability of software.

Second part of this Thesis deals with both lawful and unlawful use of the computer programs. Herein, Author identifies most common license agreements under which software products can be used in accordance with law and will of the respective author. Consequently, the Paper focuses on illegal phenomenon known as software piracy.

Last part is concerned with legal protection and liability for infringement and violation of software copyrights. This part is divided into two sections – private law liability and public law liability. Author identifies legal protection under copyright law, civil law, business and competition law, administrative law, and criminal law.

Key words

---

software, computer program, piracy, license, author, copyright, authorship, patentability, liability, computer crime, copy, enforcement, software protection